

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen

Opgaafe betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

Federale Wetgeving op de Holding-maatschappijen van Gas- en Electriciteitsondernemingen in de Vereenigde Staten

I. — Inleiding.

Gas- en electriciteitsmaatschappijen hebben altijd een zeer afzonderlijke plaats ingenomen in de economische organisatie van een land. Deze ondernemingen, samen met enkele andere die in de Vereenigde Staten onder de benaming « Public Utilities » bevat worden, dragen een karakter van openbaar nut en worden aanzien als natuurlijke monopolieën. Dit laatste wordt uitgelegd door de zeer groote vastliggende kapitalen die bij het oprichten dezer ondernemingen vereischt zijn, hetgeen natuurlijk aanleiding zou geven tot een aanzienlijke economische verspilling, indien verschillende mededingende ondernemingen van dit bedrijf mochten opgericht worden om eenzelfde gebied te bedienen.

Wanneer men echter het principie van het natuurlijk monopolie aanneemt, wordt hierbij noodzakelijkerwijze de gedachte gekoppeld van een zekeren vorm van overheidscontrole met het oog op de bescherming van de belanghebbenden tegen de misbruiken waartoe een monopolie mogelijk kan leiden. Dit is het standpunt ingenomen door den Amerikaansche wetgever : het monopolie principie werd aangenomen, maar de ondernemingen zijn aan de controle van de verschillende Staten onderworpen.

Om praktische redenen kan hier misschien herinnerd worden aan zekere kenmerken van de Amerikaansche staatsinrichting. In de Vereenigde Staten genieten de onderscheidene sta-

ten van een zeer breede autonomie en de federale regeering beschikt slechts over een beperkt aantal machten die haar uitdrukkelijk door de Constitutie werden toevertrouwd. Het toezicht en de wetgeving op ondernemingen, die hun bedrijf uitsluitend binnen de perken van een bepaalden Staat uitoefenen, behoort uitsluitend tot den betrokken Staat, daar aan de federale regeering slechts rechtsmacht gegeven werd over tusschenstaatschen handel.

De verschillende Staten hebben dan hun eigen wetgeving uitgevaardigd om de bedrijvigheid van de zoogenaamde « Public Utilities » te regelen. Overal werden staatscommissies ingesteld die eene beperkte door de staatswet toegeschreven bevoegdheid bezitten; deze is verschillend van Staat tot Staat : sommige commissies hebben zeer uitgebreide bevoegdheden — tot zelfs de tusschenkomst in de bedrijfspolitiek der ondernemingen — andere beschikken over zeer beperkte machten. Meestal wordt het oprichten van een dezer ondernemingen van openbaar nut aan een voorafgaandelijke toelating in den vorm van certificaten en locale vergunningen onderworpen. Verder draagt het staats-toezicht vooral op de volgende punten : standaardregelen voor dienstverschaffing, eenvormig boekhouden, standaards voor het vaststellen van de waarde der onderneming, tarievenbepalingen, uitgiften van effecten en samensmelting van ondernemingen.

Het is niet mijn opzet hier verder uit te weiden over de politiek der staatscommissies in zake reglementeering der electriciteitsbedrijven en critieken op te geven; dit aspect werd slechts terloops aangeraakt in zooverre het een noodzakelijke achtergrond vormt om de federale wetgeving te begrijpen.

II. — Situeeren van het probleem.

Door het instellen van staatscommissies was het probleem der electriciteitsmaatschappijen in de Vereenigde Staten echter verre van opgelost.

Om aan de staatswetgevingen, vooral in zake beperking der winsten door het opleggen van maximum tarieven, te ontsnappen werd er overgegaan tot het vormen van de holdingmaatschappijen in het gas- en electriciteitsbedrijf. Zooals in de inleiding werd uiteengezet, is de Staat enkel bevoegd binnen zijn grenzen en heeft zijn wetgeving geen vat op holdingmaatschappijen die buiten haar grondgebied worden opgericht; meestal werden deze in den vorm van zuiver holdingmaatschappijen samengesteld, t.t.z. dat zij zelf geen nijverheid uitoefenen, maar enkel als portefeuillemaatschappij werden ingericht.

Verder werd overgegaan tot het stichten van een reeks zustersvennootschappen die intiem met de holdingmaatschappij verbonden zijn; het centrale beheer van de holding verplichtte dan de electriciteits- en gasondernemingen, die van de groep deel uitmaakten, van zich tot deze zustersvennootschappen, gewoonlijk management of service companies genaamd, te wenden voor technisch advies en voor financieele leiding; onder dezen vorm werden ook verplichte aankoopcentralen opgericht.

Door aan de uitbatende ondernemingen zeer hoge commissies op te leggen voor het verschaffen van deze diensten en de prijzen der aan te koopen producten zeer hoog te stellen, werd de kostprijs dezer ondernemingen artificieel opgedreven; dit was het klassieke middel om de tarievenbeperkingen van de staatscommissies te ontduiken. Immers, de tarieven worden meestal vastgesteld volgens de theorie van « een redelijke uitkeering op het belegde kapitaal », en hoe hoger de algemeene kosten, hoe meer men de tarieven zal mogen opvoeren om tot een redelijke uitkeering te komen. De staatscommissies stonden machteloos tegenover deze praktijken en de holdingmaatschappij kon ongestoord de overdreven winsten opstrijken.

Andere misbruiken werden veroorzaakt door de overdreven expansiezucht van de bestuurders der holdingmaatschappijen. Reeds vóór den wereldoorlog en vooral in de jaren 1920-'29, bestond er een geweldige wedijver onder de verschillende holdings om het grootst mogelijk getal ondernemingen in hunne macht te krijgen. Als gevolg hiervan werden dikwijls overdreven prijzen betaald, die geen verband meer hadden met de werkelijke waarde der opgekochte ondernemingen, en meestal werden effecten op de kapitaalmarkt gebracht om deze verhandelingsen te financieren. Deze effecten vertegenwoordigden in feite eigendommen waarvan de waarde veel geringer was dan de prijs die door het publiek er voor werd betaald (dit wordt meestal met de uitdrukking « stock-watering » betiteld).

De geweldige zucht naar expansie gaf verder aanleiding tot het samenbrengen van ondernemingen die economisch niet samen te brengen waren om reden van hunne geografische ligging; elke onderneming waarop de hand kon gelegd worden, werd in het holdingstelsel ingeschakeld. Hierbij gebeurde het dat een bepaalde groep haar bijzonderste ondernemingen aan de Oostkust had gegroepeerd en verder een reeks electriciteitsondernemingen controleerde die verstrooid lagen over de Vereenigde Staten tusschen de belangensferen van andere holdinggroepen.

Ten slotte was de financieele structuur van deze holdingmaatschappijen zeer zwak en stelde de beleggers bloot aan aanzienlijke verliezen in tijden van laagconjunctuur: immers, om zoo veel mogelijk ondernemingen met een minimum kapitaal te kunnen groepeeren, werd een groot aantal obligaties en bevoorrechte aandelen uitgegeven. Deze hadden geen stemrecht op de algemeene vergaderingen, zoodat het deel van het kapitaal dat door gewone aandelen met stemrecht was vertegenwoordigd betrekkelijk gering was en een meerderheid hiervan is voldoende om de geheele onderneming in handen te hebben. Het zwakke van deze methode berust in het feit dat door het uitgeven van aanzienlijke bedragen in den vorm van obligaties de vaste kosten van de ondernemingen geweldig oploopen. Deze kunnen in slechte tijden niet ingekrompen worden zonder het bestaan zelf der onderneming in gevaar te brengen.

Hierbij moet nog gevoegd worden dat verschillende groote holdingmaatschappijen hun stelsel opbouwden door pyramideering, t.t.z.

door het inschakelen van verschillende boven elkaar gebouwde maatschappijen, waarvan elk de controolaandeelen hield van de maatschappij, die onmiddellijk onder haar stond. Daar enkel de uitbatende ondernemingen, die aan de basis stonden van het stelsel, werkelijk bedrijfswinsten afleverden, waren de holdingmaatschappijen, die aan den top van het gebouw stonden, financieel zeer instabiel, vooral daar de winsten van de uitbatende maatschappijen een langen omweg moesten maken voor zij tot de holdingmaatschappij aan den top konden geraken. Eerst moest het kapitaal van deze uitbatende maatschappijen vergeld worden en daarna het kapitaal van de verschillende maatschappijen die de tusschenschakels vormden, zoodat de geheele structuur maar al te dikwijls den vorm vertoonde van een reus op leemen voeten.

De « Associated Gas and Electric Co », een der grootste holdinggroepen, oefende control over 205 verschillende maatschappijen. Zij bevatte 10 boven elkaar gestelde groepen, en in 1932, berekend op het gegeven van de voortgebrachte elektrische drijfkracht, beschikten 16 holdinggroepen over meer dan drie vierden van de nijverheid in privaatbezit, terwijl 25 kleine holdingmaatschappijen daar een andere 2 procent bijvoegden, hetgeen het totaal bracht op meer dan 78 procent voor al de holdingmaatschappijen.

Om samen te vatten : door het inrichten van groote stelsels van holdingmaatschappijen werden de staatswetten ontdoken, de tarieven werden overdreven hoog opgedreven, een oneconomische samenordering van ondernemingen greep plaats, en « last but not least », de kapitaalmarkt werd overstroomd met geïnflationeerde waarden, die een buitengewoon speculatief karakter droegen. Hierbij kan nog gevoegd worden dat de complicatie van vele holdingstructuren en het gemis aan eenvormige regelen voor boekhouden en verslagen, het veelal onmogelijk maakten een werkelijk inzicht van de waarde der ondernemingen te bekomen.

Deze misbruiken leidden tot een acute crisis tijdens de economische depressie van 1929-'33, waarvan de krach van het reusachtig Insull-imperium het meest sprekende voorbeeld is.

De federale handelscommissie werd dan van regeeringswege gelast met een volledig onderzoek van den toestand en hieruit is de wet van 1935 op de holding-maatschappijen in het gas-

en electriciteitsbedrijf, de zoogenaamde « Public Utility Holding Act », ontsproten.

III. — De Public Utility Holding Act van 1935.

A. — *Bevoegdheid van den federalen wetgever.*

Paragraaf 3 van sectie 8 van de Constitutie der Vereenigde Staten, geeft aan de federale regeering de macht om den handel met de vreemde naties en de verschillende Staten te regelen. De holdingmaatschappijen in het gas- en electriciteitsbedrijf vertoonen de kenmerken van nationaal belang, omdat de effecten van deze holdingmaatschappijen op breede schaal in tusschenstaatschen handel verspreid worden, omdat de dienst, verkoop en constructie-overeenkomsten buiten de grenzen van een enkelen Staat verhandeld worden, omdat de uitbatende ondernemingen, waarover zij de control hebben, gas en elektrische drijfkracht buiten de perken van een Staat verkoopen, en ten slotte omdat hun bedrijvigheid aan een werkdadig control door de Staten ontsnapt.

De rechtsbevoegdheid van den federalen wetgever op de holdingmaatschappijen van gas- en electriciteitsondernemingen wordt thans niet meer betwist.

B. — *Algemeene kenmerken der wet.*

De wet heeft als doel den vorm van holdingmaatschappijen zooveel mogelijk uit de vennootschapsstructuur van de electriciteits- en gas-ondernemingen te verwijderen en, waar deze niet volstrekt kan vermeden worden, een reeks maatregelen te voorzien die de hooger aangehaalde misbruiken ten overstaan van den verbruiker, den belegger en het publiek in het algemeen zullen verhinderen. Verder heeft de wet voor doel het ontbinden van complexen van ondernemingen, die geografisch en economisch niet te verrechtvaardigen zijn, en het vervangen daarvan door economisch en geografisch geïntegreerde groepeerings.

De Beurs- en Effectencommissie (securities and exchange commission), een semi-rechterlijk regeeringsorganisme met hoofdzetel te Washington en bureelen in verschillende districten van het land, wordt gelast met de toepassing van de wet en de zeer omvangrijke reorganisatietaken, die erbij voorzien is.

De maatregelen door de wet voorzien, kunnen in zes hoofdgroepen worden ingedeeld :

de uitgifte en den verkoop van effecten;

het aanwerven van effecten, eigendommen in de ondernemingen van openbaar nut, en belangen in andere ondernemingen;

de vereenvoudiging van holdinggroepeeringen;

dienst, verkoop en constructie-overeenkomsten;

verslagen en boekhouden.

Verdere beschikkingen handelen over de verhandelingen in effecten door beheerders of bestuurders en de vaststellingen van de rechtsbevoegdheid.

C. — *Wettelijke bepaling der holdingmaatschappijen.*

De bepaling der holdingmaatschappij in de wet van 1935 is zeer merkwaardig; zij is voorzien van een reeks soepele beschikkingen, die noodig geacht werden om het verkrachten der wet door de verschillende vormen die kunnen aangewend worden in de betrekkingen tusschen vennootschappen, te verhinderen.

Onder holdingmaatschappij wordt verstaan :

a) elke maatschappij, die, rechtstreeks of onrechtstreeks, beschikt over den eigendom, de controol of het bezit met stemrecht, van 10 procent of meer van de uitgegeven effecten met stemrecht van een maatschappij van openbaar nut of een maatschappij die een holdingmaatschappij is onder de beschikkingen van dit beding of van beding b), ten ware de commissie, als verder voorzien, bij verordening verklaart dat zulke maatschappij geen holdingmaatschappij is, en

b) elke persoon die naar het oordeel van de commissie, na bericht en gelegenheid voor verhoor (hetzij alleen of als gevolg van een overeenkomst of verstandhouding met een of meerdere personen) zulkdanig controol uitoefent over het beheer of de bedrijfspolitiek van een maatschappij van openbaar nut of een holdingmaatschappij, dat het noodzakelijk blijkt of gewenscht in het openbaar belang, of voor de bescherming van beleggers of verbruikers, dat zulke persoon onderworpen worde aan de verplichtingen, lasten en verantwoordelijkheden opgelegd bij dezen titel aan holdingmaatschappijen.

De commissie, op verzoek, zal bij verordening verklaren dat eene maatschappij geen holdingmaatschappij is onder beding a) indien de commissie vaststelt dat de verzoeker :

1) hetzij alleen of ingevolge eener overeen-

komst of verstandhouding met een of meerdere personen, noch rechtstreeks noch onrechtstreeks eenig controol uitoefent over een maatschappij van openbaar nut of holdingmaatschappij, hetzij door een of meerdere tusschenpersonen of door gelijk welk middel;

2) geen tusschengeschakelde maatschappij is door dewelke de controol wordt uitgeoefend;

3) noch rechtstreeks noch onrechtstreeks, hetzij alleen of ingevolge eener overeenkomst of verstandhouding met een of meerdere personen, zulkdanig toezicht over het beheer of de bedrijfsleiding van een maatschappij van openbaar nut of een holdingmaatschappij uitoefent dat het noodzakelijk blijkt of gewenscht in het openbaar belang of voor de bescherming van beleggers of verbruikers, dat dergelijke persoon onderworpen worde aan de verplichtingen, lasten en verantwoordelijkheden opgelegd bij dezen titel aan holdingmaatschappijen.

De registratie van een verklaring te goeder trouw onder deze hoofding door een maatschappij, die geen geregistreerde holdingmaatschappij is, zal den verzoeker vrijstellen van de verplichtingen, lasten en verantwoordelijkheden opgelegd bij dezen titel aan den verzoeker als een holdingmaatschappij, totdat de commissie over het verzoek heeft uitspraak gedaan. De commissie, als een voorwaarde voor het uitvoeren eener verordening ter inwilliging van zulk verzoek en deel uitmakend van deze verordening, zal mogen vereischen dat de verzoeker op bepaalde tijdstippen een aanvraag moet indienen voor de hernieuwing van de verordening en dat hij zich onthoudt van handelingen en feiten, of zulke handelingen en feiten stelt, in zake de uitoefening van stemrecht, controol over volmachten, aanstelling van beheerders of bestuurders, het bestaan van wederzijdsche beheerders, bestuurders en andere verwantschappen, voorleggen van periodieke of speciale verslagen betreffende verwantschappen of wederzijdsche vennootschapsbetrekkingen van den verzoeker, als de commissie noodig zal oordeelen of geschikt om verzekerd te zijn dat in het geval van den verzoeker de voorwaarden van de bedingen 1), 2), 3) vervuld zijn gedurende den tijd dat de verordening geldig is.

De commissie, op eigen initiatief of op verzoek, zal de verordening herroepen waarbij verklaard werd dat zulke maatschappij geen ondergeschikte maatschappij is, telkenmale zij van oordeel is dat een der voorwaarden gesteld

in de bedingen 1), 2), 3), niet vervuld is door de bepaalde maatschappij, of zal de bewoordingen van de verordening veranderen telkenmale zij zulke verandering noodig oordeelt om verzekerd te zijn dat in het geval der gestelde maatschappij de voorwaarden van de bedingen 1), 2), 3), nageleefd werden voor den duur der verordening.

Elke beslissing van de commissie onder voorgaand beding zal bij verordening getroffen worden. Gelijk welk verzoek onder dit paragraaf mag uitgaan van de holdingmaatschappij of de maatschappij ter wier voordeel de verordening moet uitgevaardigd worden, onder dien verstande nochtans dat voor het gebruik van dit paragraaf de uitdrukking «verzoeker» alleen toepasselijk is op de maatschappij in wier voordeel de verordening moet uitgevaardigd worden.

D. L *Het registreren der holdingmaatschappijen.* (*)

Elke holdingmaatschappij waarvan bij middel van den postdienst of elk ander middel van tusschenstaatschen handel, effecten zijn uitgegeven of openbaar te koop geboden na 1 Januari 1925, en waarvan gelijk welk effect op 1 October 1935 in het bezit of den eigendom is van personen die hun woonplaats niet hebben in den Staat waar zulke holding maatschappij is opgericht, zal verplicht zijn zich te laten registreren op 1 December 1935 of vroeger, of dertig dagen nadat zulke maatschappij een holding maatschappij werd. Het registreren geschiedt op de Beurs en Effectencommissie.

De registratieverklaring moet geschieden in den vorm die de commissie bij verordening zal opleggen als gepast uit redenen van openbaar belang of voor de bescherming van beleggers of verbruikers; de inlichtingen die de commissie vereischt zijn menigvuldig, en omvatten afschriften van standregelen en hypotheekakten, de aanverwante maatschappijen, de organisatie dezer maatschappijen, hun financieele bouw, de uitgegeven effecten, de beheerders, hun bevoegdheid en bezoldiging, bonus en winstverdelingsovereenkomsten, opties voor effecten, balansen der 5 voorafgaande jaren en de winst en verliesrekeningen... enz.

Aan de holdingmaatschappijen die zich niet

aan de registratie onderwerpen wordt bijna elke bedrijvigheid ontzegd.

E. — *Effecten-verhandelingen van de geregistreeerde holdingmaatschappijen en ondergeschikte maatschappijen.*

Het is verboden van gelijk welke effecten van deze maatschappij uit te geven of te verkoopen en gelijk welk recht of voorrecht uit te oefenen voor het wijzigen van de prioriteiten, voorkeur, stemrecht en andere rechten der houders van de effecten zonder aan de door de wet gestelde voorwaarden te voldoen. Hierdoor wordt aan de commissie een volledig control over de effectenverhandelingen in de hand gegeven; een uitzondering wordt echter gemaakt voor schuldbewijzen of wissels wanneer zij geen deel uitmaken van een openbare uitgifte en wanneer zij vervallen na ten hoogste negen maanden.

Om de bovenvermelde verhandelingen te mogen uitvoeren zal de geregistreeerde holdingmaatschappij een verklaring bij de commissie moeten indienen met de vermeldingen die de commissie zal nuttig achten en ondermeer de bepalingen van sectie 7 van de effectenwet van 1933.

De commissie zal haar toestemming slechts verleen onder de volgende voorwaarden :

1) de effecten moeten gewone aandelen zijn met nominale waarde zonder voorrecht in zake dividenden en tenminste gelijk stemrecht bezitten met de andere effecten die uitgegeven zijn; wanneer het obligaties geldt moeten zij gewaarborgd zijn door een eerste hypotheek of andere waarborgen door de commissie te bepalen.

2) Zulke effecten mogen alleen worden uitgegeven voor de uitbetaling of de verlenging van uitstaande effecten of voor het tot stand brengen van samensmeltingen en reorganisaties; zij mogen verder uitgegeven worden voor het financieren van den verklaarder in zijn hoedanigheid van openbare dienst.

De commissie mag haar toestemming weigeren wanneer de effecten niet redelijkerwijze aangepast zijn aan de effectenstructuur van den verklaarder of aan zijn winstvermogen, of wanneer zulks niet vereischt is voor de voordeelige uitbating van het bedrijf; verder wanneer overdreven commissies worden betaald of een overdreven waarborg opgenomen wordt.

Uit dit overzicht blijkt maar al te duidelijk de verstrekkende bevoegdheid van de commis-

(*) Telkenmale er verder in den tekst over holdingmaatschappijen gesproken wordt hieronder verstaan uitsluitend de holdingmaatschappijen in gas en electriciteitsondernemingen.

sie op het gebied van de effectenverhandelingen.

F. — *Het aanwerven van belangen, effecten en eigendommen.*

Deze verhandelingen worden insgelijks aan het volledig control van de commissie onderworpen; om de ontduikingen te voorkomen worden aan de commissie discretionaire macht gegeven om bepaalde vereischten te stellen. De belegging in effecten waarvan het hoofdbedrag of de interest gewaarborgd is door de Vereenigde Staten, een Staat of een politieke onderafdeeling van een Staat, valt buiten deze beschikkingen.

De goedkeuring zal in alle geval geweigerd worden wanneer de commissie tot de bevinding komt dat de aanwerving tot een vorm van concentratie zal leiden die nadeelig is, wanneer de te betalen prijs overdreven is, en wanneer zulke aanwerving op onnoodige wijze de kapitaalstructuur van de holdingmaatschappij zal inwikkelen.

G. — *Vereenvoudiging van de holdings-stelsels.*

Aan de commissie wordt de opdracht gegeven onderzoeken in te stellen om te bepalen in welke mate de vennootschapsstructuur van de holding-stelsels vereenvoudigd kan worden, en in welke mate de bezittingen moeten beperkt worden om tot een geïntegreerd stelsel te komen. De commissie is verder belast om bij verordening te eischen dat de holdingmaatschappijen de noodige stappen zouden aanwenden om hun bedrijvigheid te beperken tot een geïntegreerd stelsel, mits zekere uitzonderingen nochtans te lang om hier te vermelden.

Het pyramideeren der maatschappijen wordt herleid tot twee graden door de beschikking dat de commissie zoo haast mogelijk na 1 Januari 1938 de holding stelsels zal verplichten maatregelen te treffen waarbij deze holdingmaatschappijen zullen ophouden holdingmaatschappijen te zijn voor elk hunner ondergeschikte maatschappijen die holdingmaatschappijen zijn.

Verder wordt er voorzien dat de holding stelsels uit eigen initiatief integratieprojecten aan de goedkeuring der commissie kunnen voorleggen. De meeste groote holding groepen hebben hieraan gehoor gegeven in den loop van het jaar 1938.

H. — *Regeling van dienst, verkoop en constructie-contrakten.*

Zooals hooger vermeld werd dit middel door de holdingmaatschappijen aangewend om de winsten van de uitbatende maatschappijen op te zuigen en aan de tarievenbeperkingen te ontsnappen.

Van af 1 April 1936 is het verboden aan de holdingmaatschappen van dergelijke overeenkomsten af te sluiten; de ondergeschikte maatschappijen van een geregistreerde holdingmaatschappij mogen slechts deze dienst, verkoop of constructie-contrakten afsluiten in overeenstemming met zulke verordeningen als de commissie bij reglement zal voorschrijven, -en in elk geval moeten deze diensten uitgevoerd worden aan kostprijs, redelijk tusschen de deelhebbende maatschappijen te verdeelen.

De commissie heeft verder als opdracht regelen voor te schrijven voor de kostprijsberekeningen en aanverwante zaken en een vorm te bepalen waarin de aanvragen voor de goedkeuring als maatschappij voor onderling dienstbetoon mogen ingediend worden.

In heel de regeling van dit paragraaf wordt dan ook weer een beding ingelascht waarbij de commissie uitzonderingen aan deze beschikkingen mag voorzien telkenmale zulks noodig blijkt voor het openbaar belang en de bescherming van beleggers of verbruikers.

I. — *Toezicht over bestuurders, beheerders en andere aanverwanten.*

Om de manipulatie van effecten te verhinderen moeten de beheerders en de bestuurders van geregistreerde holdingmaatschappijen bij de commissie een staat indienen van de effecten van deze maatschappij of een harer ondergeschikte maatschappijen die zij bezitten; deze staat moet op het einde van elke maand aangevuld worden als er veranderingen zijn voorgekomen.

Verder zal elke winst die zij maken door een opvolgende koop en verkoop, of verkoop en aankoop van de effecten van de geregistreerde holdingmaatschappij of een harer ondergeschikte maatschappijen waarvan zij beheerder of bestuurder zijn, wanneer dit voltrokken is binnen de 6 maanden, door de maatschappij mogen opgeëischt worden.

J. — *Andere beschikkingen.*

De commissie mag het voorleggen vereischen van zulke jaar- en andere verslagen, en de voorwaarden ervan vastleggen, als zij gewenscht acht; zij zal ook een reeks bepalingen voorschrijven voor het boekhouden van de holdingmaatschappijen, ondergeschikte maatschappijen, maatschappijen van onderling dienstbetoon, en andere personen die aan zekere beschikkingen van deze wet onderworpen zijn.

Andere beschikkingen van de wet maken gewag van verantwoordelijkheid in geval van valsche verklaringen, de proceduur in geval van verhoor voor de commissie en het verhaal bij de rechtbanken tegen de beslissingen der commissie.

De wet op de holdingmaatschappijen is zeer volledig en hare werking doeltreffend; gezien

de zeer ingewikkelde en technische problemen die bij haar toepassing opkomen, was het instellen van speciale semi-administratieve commissie volstrekt noodzakelijk. Om dezelfde redenen was het een wijze maatregel niet in bijzonderheid alle verplichtingen in de wet op te sommen maar aan de commissie een min of meer willekeurige macht te verleenen om in den geest der wet verordeningen uit te vaardigen naar gelang de noodzakelijkheid ervan zich opdringt. Gevaar voor arbitraire toepassing is niet zeer groot gezien de werking van de commissie in het openbaar gebracht wordt en de belanghebbenden beroep bij de rechtbanken indienen.

Algemeen is dan ook de opinie dat de wet van 1935 thans een einde heeft gesteld aan de talrijke misbruiken van het holding-stelsel in zake electriciteits- en gasondernemingen in de Verenigde Staten.

Emiel MALLIEN
CRB fellow.

Het scheidsgerecht in Nederlandsch recht.

De wettelijke regeling van de scheidsrechterlijke proceduur in Nederlandsch Recht is vervat in art. 620 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

We zullen in dit onderzoek der Nederlandsche Wetgeving de indeeling volgen van het Wetboek, en de tekst ervan zooveel mogelijk in verband brengen met de Belgische wetgeving die deze is van den « Code de Procédure Civile », hier aangeduid door de verkorting Pr.

I. — *Het compromis en de benoeming van scheidsmannen.*

Ingevolge art. 620 W.B.R., dat de Nederlandsche omzetting is van art. 1003 Pr., kan ieder de geschillen omtrent de rechten waarover hij de vrije beschikking heeft, aan de uitspraak van scheidsmannen onderwerpen.

Over deze bepaling hoeven we hier niet uit te weiden en zal het volstaan naar de studie van deze bepaling te verwijzen.

Art. 620 W.B.R. preciseert nochtans niet te bepalen dat allen die op rechterlijk gezag zijn aangesteld of die overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek of van dat van Koophandel gerechtelijke machtiging tot het aangaan eener dading, of tot den verkoop van goederen behoeven, geen scheidsgerecht mogen aangaan, zonder, in hunne betrekking, de vereischte machtiging.

Deze bepaling is slechts een omstandige herhaling van het eerste alinea en doelt op de onderscheidene personen die geen vrij beschikkingsrecht bezitten

omwille van hun persoon, hun onbekwaamheid of hun hoedanigheid. Dit verbod treft den voogd die ingevolge art. 465 B.W. in principe geen dading mag aangaan in den naam van den minderjarige. Hetzelfde artikel bepaalt trouwens uitdrukkelijk dat hij de beslissing van een zaak niet aan scheidsmannen mag opdragen.

Hetzelfde verbod treft den ontvoogden minderjarige wanneer in de brieven van meerderjarig verklaring, ingevolge art. 479 B.W. de bepaling gevoegd wordt dat hij geen onroerende goederen mag vervreemden tenzij de voorziene toelating. Zooals we het reeds in de algemeene studie hebben aangestipt geldt dit verbod alleen voor de betwistingen voor dewelke het voorzien werd; de interpretatie der wettelijke teksten is dezelfde.

De onder curatele gestelde kan evenmin een scheidsgerecht aangaan; hij is ingevolge art. 506 W.B. gelijkgesteld met den minderjarige.

De voorloopige bewindvoerder kan ook geen scheidsgerecht aangaan; hij heeft niet de vrije beschikking daar hij een machtiging behoeft tot verkoop van goederen en aldus in toepassing van art. 620, 2de alinea, onbevoegd is om een scheidsverdrag te sluiten.

In zake aanvaarding eener nalatenschap aangenomen onder voordeel van boedelbeschrijving, is het scheidsgerecht onmogelijk zooals blijkt uit het spel der wettelijke beschikkingen van art. 620 W.B.R. 1080 en volgende B.W. Hetzelfde geldt voor den curator van een onbeheerde nalatenschap.

Deze die onbekwaam zijn om overeenkomsten te treffen kunnen natuurlijk geen scheidsverdrag slui-

ten. Aldus de gehuwde vrouwen in de gevallen bij de wet voorzien, de minderjarigen en de onder curatele gestelde personen.

De onbekwamen kunnen tegen hun verbintenissen opkomen in alle gevallen waarin dat vermogen niet bij de wet is uitgesloten, ingevolge art. 1367 en 1482 B.W. De nietigverklaring volgt op enkelen grond van minderjarigheid of curatele. De verbintenissen aangegaan door gehuwde vrouwen en ontvoogde minderjarigen zijn slechts van rechtswege nietig voor zoverre ze hun bevoegdheid te boven gaan (art. 1482 B.W.).

De lasthebber mag geen scheidsverdrag sluiten tenzij uitdrukkelijke machtiging, daar de lastgeving in algemeene bewoordingen vervat, zich alleen uitstrekt tot daden van beheer ingevolge art. 1833 B.W.

Art. 1834 zegt uitdrukkelijk dat de bevoegdheid om een transactie te sluiten geenszins de bevoegdheid bevat om een scheidsverdrag aan te gaan.

De bevoegdheid om een dading te treffen vergt de bevoegdheid om over de ontwerpen in de dading begrepen te beschikken. Hieruit volgt dat de personen, die zonder machtiging geen dading mogen treffen, ook geen scheidsverdrag mogen sluiten ingevolge art. 620 W.B.R. Aldus zijn de voogden, curatoren, gemeenten en openbare instellingen opgesomd in art. 889 B.W.

Het scheidsrechterlijk beding wordt door art. 620, 3de alinea, W.B.R. uitdrukkelijk toegelaten.

Wat betreft het voorwerp van het scheidsverdrag geeft art. 621 W.B.R. de bepaling weer van art. 1004 Pr. Dit artikel luidt: men kan, op straffe van nietigheid, geen compromis aangaan ter zake van giften en legaten tot levensonderhoud, huisvesting of kleeding, van scheidingen tusschen echtgenooten, hetzij uit den echt, hetzij van tafel en bed, hetzij van goederen, van geschilpunten die den staat van eenen persoon aangaan, noch van eenige andere geschillen waarover de wet geen dading toelaat.

De tekst van art. 621 W.B.R. detailleert de verschillende geschilpunten betreffende de scheidingen tusschen echtgenooten, voegt er een bepaling nopens de dading bij, doch laat de laatste beschikking van art. 1004 Pr. weg, betrekking hebbende op de zaken die onderworpen zijn aan verplichte mededeeling aan het Openbaar Ministerie.

Het commentaar van deze bepaling werd reeds geleverd bij de studie van art. 1004 Pr.

Aldus mag men een scheidsverdrag sluiten nopens de burgerlijke belangen ontstaan uit een strafbaar feit, vermits men daaromtrent ook een dading treffen mag ingevolge art. 1890 B.W. Doch geen scheidsgerecht is mogelijk nopens betwistingen die de openbare orde raken, zooals deze betrekking hebbende op de goede zeden.

De personen die als scheidsrechter kunnen optreden worden door art. 622 W.B.R. aangeduid.

In principe kan ieder die lasthebber kan zijn ook tot scheidsrechter worden benoemd. Een uitzondering is nochtans gemaakt door art. 29 W.B.R. voor de rechters in werkelijken dienst, de procureurs-generaal, de advocaten-generaal, de officieren van

justitie of hunne substituten, de griffiers en substituut-griffiers.

Vrouwen en minderjarigen mogen ingevolge art. 622, 2 W.B.R. evenmin scheidsrechters zijn. Deze uitzondering moest uitdrukkelijk voorzien worden voor wat deze categorie van onbekwamen betreft. Voor wat de vrouwen betreft, werd op deze bepaling een uitzondering gemaakt door de wet van 2 Mei 1897 tot oprichting van Kamers van Arbeid.

Het scheidsverdrag moet schriftelijk vastgelegd worden en door de partijen geteekend; indien de partijen niet teekenen kunnen, wordt het scheidsverdrag voor een notaris en getuigen opgemaakt.

Deze bepaling van art. 623 W.B.R. is voorzien op straffe van nietigheid. De vorm van het geschrift werd niet bepaald zooals zulks het geval is in art. 1005 Pr.; het mag dus een onderhandsche of authentieke acte zijn.

De verplichte inhoud van het scheidsverdrag omvat de omschrijving van het voorwerp der betwisting, de namen, voornamen en woonplaats van de partijen alsook de namen en woonplaats van de scheidsrechters.

De scheidsrechters moeten steeds in oneffen getal zijn. Al deze vereischten zijn voorzien op straffe van nietigheid.

Art. 625 W.B.R. beschikt dat het compromis den termijn zal bepalen binnen welke de zaak zal moeten beslist zijn.

Indien het scheidsverdrag daaromtrent niets bepaalt, is de toegezegde termijn een van zes maanden, te rekenen van den dag van de aanneming der benoeming.

Gedurende dien termijn kunnen de scheidsmannen niet herroepen worden dan met eenstemmig overleg van partijen (art. 625, 2 W.B.R.).

De wettelijke termijn in Nederlandsch recht bedraagt het dubbel van dezen voorzien in den «Code de Procédure Civile».

De keuze der scheidsrechters wordt overgelaten aan de partijen. Indien bij de uitvoering van een scheidsrechterlijk beding de partijen niet kunnen overeenkomen over deze keuze, zullen de scheidsrechters benoemd worden, ten verzoeken van de meest gereede partij, door den rechter, welke bevoegd zou geweest zijn om kennis te nemen van het geschil, indien geen compromis gesloten was geworden (art. 624 B.W.R.).

De scheidsmannen welke niet door den rechter zijn benoemd, kunnen niet worden gewraakt, tenzij om redenen na de benoeming opgekomen.

De scheidsrechters door den rechter benoemd, kunnen indien de partijen niet uitdrukkelijk of stilzwijgend in hun benoeming hebben berust, niet worden gewraakt, tenzij om redenen later opgekomen.

De redenen van wraking zijn dezelfde als voor de rechters; ze zullen summierlijk worden beoordeeld door de Rechtbank bij art. 624 W. B. aangewezen.

De redenen van wraking voor de rechters zijn voorzien in art. 30 W.B.R. en doelen op feiten van persoonlijk belang, tusshenkomst of verwantschap.

Art. 627 W.B.R. bepaalt dat de aanneming van

wege de scheidsrechters schriftelijk, doch ook op de acte van benoeming kan geschieden.

Na aanvaarding mogen de scheidsrechters zich niet terugtrekken, tenzij om redenen door den rechter goed te keuren. Ze kunnen worden veroordeeld tot schadevergoeding, indien geen uitspraak werd geveld binnen den daartoe bepaalden termijn (art. 628 W.B.R.).

II. — *Proceduur.*

Het geding zal gevoerd worden op de wijze en binnen de termijnen bij het compromis, en, bij gebreke daarvan, door de scheidsmannen bepaald (art. 629 W.B.R.).

Het is dus niet de gewone gerechtelijke proceduur doch deze voorzien door de partijen, die moet gevolgd worden. Indien de partijen daaromtrent niets hebben bepaald, zijn het de scheidsrechters zelf die de wijze van verhandeling naar goeddunken mogen vastleggen.

De partijen moeten hun middelen en stukken inbrengen binnen den bepaalden termijn. Na afloop ervan zijn de scheidsrechters gehouden alleen op de ingediende memoriën en stukken recht te doen (art. 630 W.B.R. cfr. 1016 Pr.).

Indien beide partijen niets hebben ingebracht kan een nieuwe termijn bepaald worden door de scheidsrechters op hun verzoek. De scheidsrechters hebben echter ook het recht te verklaren dat hun taak geëindigd is (art. 631 W.B.R.).

De scheidsrechters beschikken over een uitgebreide macht voor wat betreft de verhandeling der zaak. Art. 632 W.B.R. bepaalt dat al hun bevelen bij voorraad en elke door hen gemaakte schikking nopens den aanleg van het geding, zonder verdere formaliteiten ten uitvoer zullen worden gelegd, te rekenen van den dag waarop ze daarvan aan partijen kennis hebben gegeven.

Deze bepaling wijkt gevoelig af van de beschikking vervat in art. 1020 Pr. die zelf voor de voorbereidende uitspraken de noodzakelijkheid van een exequatur voorziet.

Het scheidsrechterlijk onderzoek wordt geschorst door het gerechtelijk onderzoek over echtheid of onechtheid van geschriften of een tusschengeschied van strafrechterlijken aard. Partijen worden alsdan naar den gewonen rechter verwezen.

In dit geval herneemt de termijn zijn loop van den dag dat het vonnis of arrest gewezen, kracht van gewijsde heeft verworven. Deze bepaling van art. 633 W.B.R. is de Nederlandsche omzetting van art. 1015 Pr.

Dezelfde schorsing doet zich voor wat betreft het loopen van een termijn wanneer door de scheidsrechters op een incident uitspraak wordt gedaan of een interlocutoire beslissing wordt gegeven. In dit laatste geval mogen de scheidsrechters den voor de einduitspraak gestelden termijn, verlengen (art. 634 W.B.R.).

Indien een getuigenverhoor wordt bevolen en de getuigen weigeren te verschijnen of den eed af te leggen, zal de meest gereede partij zich bij rekwist wenden tot de rechtbank van het arrondissement

waarin het getuigenverhoor werd bevolen, met verzoek om een rechter-commissaris te benoemen voor wien het getuigenverhoor zal worden gehouden op dezelfde wijze als in gewone zaken. In dit geval wordt de loop van den termijn geschorst tot na het einde van het getuigenverhoor (art. 635 W.B.R.).

III. — *De scheidsrechterlijke beslissing.*

De grondslag der uitspraak wordt aangeduid in art. 636 W.B.R. dat zooals art. 1019 Pr. luidt: de scheidsmannen zullen naar de regelen des rechts uitspraak doen, ten ware het compromis hun de bevoegdheid mocht toegekend hebben om als goede mannen naar billijkheid te oordeelen.

De uitspraak moet inhouden: de voornamen, namen en woonplaats van de partijen, de slotsom harer wederzijdsche beweringen, de beweegredenen en de beslissing.

Dezelfde wordt gedagteekend met vermelding van de plaats waar de beslissing is gevallen en door ieder der scheidsrechters ondertekend (art. 637 W.B.R.).

Indien de minderheid weigert te teekenen, bepaalt art. 638 zooals art. 1016 Pr., zullen de andere scheidsrechters daarvan melding maken, en de beslissing zal dezelfde kracht hebben alsof ze door allen geteekend was.

De verdere pleegvormen worden geregeld door art. 639 en 640 W.B.R. die bepalen: binnen de acht dagen, te rekenen van den dag der beslissing, zal de minuut daarvan door een der scheidsrechters worden nedergelegd ter Griffie van de Rechtbank van het arrondissement binnen hetwelk de beslissing is gevallen.

Die acte van nederlegging zal geschreven worden aan den voet of op den kant van de nedergelegde minuut en geteekend worden door den griffier, alsmede door hem welke de nederlegging heeft gedaan.

De griffier zal die acte moeten opmaken; geene kosten, zoo dier acte als van registratie, noch eenige voorschotten te dier zake, mogen van de scheidsrechters worden gevorderd, doch zullen alleen door partijen zelve moeten worden verstrekt of op dezelve kunnen worden verhaald (art. 639 W.B.R.).

De scheidsrechters zijn gehouden om met en benevens hun beslissing tevens ter griffie neder te leggen de oorspronkelijke acte van hun benoeming, of een authentiek afschrift daarvan.

De scheidsrechterlijke beslissing kan slechts uitgevoerd worden uit kracht van een bevelschrift van den voorzitter van de arrondissementsrechtbank (art. 642 W.B.R.).

Alleen de voorzitter van de rechtbank van het arrondissement, binnen hetwelk de beslissing is gevallen, is bevoegd om het exequatur te verleen (cfr. art. 642 en 639 W.B.R.).

Dit bevel wordt geschreven op de minuut en overgeschreven op de uitgifte daarvan.

Indien de beslissing van een zaak in eersten aanleg bij den gewonen rechter behandeld, in hooger beroep aan scheidsrechters wordt opgedragen, zal de uitspraak van deze worden nedergelegd ter

griffie van het rechterlijk college, hetwelk in hooger beroep van de zaak had moeten kennis nemen, en het bevelschrift zal door den voorzitter van dat college gegeven worden (art. 643 W.B.R.).

De uitvoering geschiedt langs den gewonen weg (art. 644 W.B.R.).

De geschillen nopens de uitvoering worden beslecht door de rechtbank die het exequatur verleende (art. 645 W.B.R.).

IV. — Voorziening tegen de scheidsrechterlijke beslissing.

Geen uitspraak van scheidsrechters van welken aard ook, is voor verzet vatbaar (art. 641 W.B.R.).

Geen beroep is toegelaten zoo het vermogen daartoe bij het compromis niet is voorbehouden (art. 646 W.B.R.).

Dit voorbehoud is nietig wanneer het plaats heeft omtrent zaken in welke de rechter voor wien het geschil had moeten gebracht zijn, zonder beroep zou beslist hebben (art. 646, 2 W.B.R.).

Het beroep wordt gebracht voor den rechter die over hetzelfde zou hebben kennis genomen, indien de uitspraak was gedaan door den gewonen rechter, ter plaatse waar de nederlegging ter griffie is geschied (art. 647 W.B.R. cfr. art. 1023 Pr.).

De nederlegging moet geschieden daar waar de beslissing is gevallen (art. 639 W.B.R.).

Geen voorziening in cassatie, noch het rechtsmiddel van request civiel zullen kunnen worden ingesteld tegen een scheidsrechterlijke beslissing, zelfs niet al hadden de partijen dit bedongen (art. 648 W.B.R.).

De scheidsrechterlijke beslissing kan, zegt art. 649 W.B.R., wanneer ze niet vatbaar is voor beroep, als nietig bestreden worden in de volgende gevallen :

- 1°) Indien de beslissing gewezen is buiten de grenzen van het compromis;
- 2°) Indien de beslissing gewezen is op een compromis hetwelk van onwaarde of vervallen is;
- 3°) Indien dezelve gewezen is door eenige scheidsrechters welke niet bevoegd waren te vonnissen in afwezigheid van de anderen;
- 4°) indien er uitspraak gedaan is over zaken welke niet zijn geëischt of wanneer daarbij meer is toegekend dan gevorderd is;
- 5°) Indien de beslissing tegenstrijdige bepalingen inhoudt;
- 6°) Indien de scheidsrechters hebben nagelaten uitspraak te doen over een of meer der punten aan hun oordeel, tengevolge van het compromis, onderworpen;
- 7°) Indien de vormen der procedures welke zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid, zijn overtreden, doch dit alleen in het geval, bij een uitdrukkelijk beding bij het compromis, de scheidsrechters verplicht zijn geworden de regelen der gewone procesorde na te komen;
- 8°) Indien er beslist is op stukken, welke, na de beslissing, voor valsch zijn erkend of als zodanig zijn verklaard;
- 9°) Indien, na de beslissing, afdoende stukken, door

toedoen van de partij teruggehouden, mochten gevonden zijn;

10°) Indien de beslissing berust op ontdekt bedrog of arglist, in de procedures gepleegd.

De eisch tot vernietiging moet ingesteld worden binnen de drie maanden te rekenen van den dag der nederlegging ter griffie van de scheidsrechterlijke uitspraak.

Indien de eisch later wordt ingeleid is hij niet ontvankelijk.

Een uitzondering wat betreft den termijn wordt gemaakt indien als redenen van nietigheid de valsheid der ingebrachte stukken wordt ingeroepen of het weerhouden door toedoen van een der partijen van afdoende stukken. In deze gevallen, zal de termijn van drie maanden slechts beginnen te loopen van den dag waarop, hetzij de valsheid, hetzij het bedrog of de arglist, zijn gebleken, of de stukken ontdekt zijn, met dien verstande dat in deze gevallen geen ander dan schriftelijk bewijs ten aanzien van dien dag zal worden toegelaten.

De eisch tot vernietiging wordt ingeleid, ingevolge art. 651 W.B.R. bij exploit van dagvaarding, houdende verzet tegen het bevel van uitvoering.

Deze eisch zal worden gebracht voor de rechtbank door welker voorzitter het bevel tot uitvoering is gegeven (art. 652 W.B.R. cfr. 1028 Pr.).

Deze vraag wordt als een gewone zaak behandeld zoodat de partijen zich tegen het vonnis kunnen voorzien evenals in gewone zaken.

Art. 653 bepaalt dan nog wat betreft den lijfswang : indien de scheidsrechters den lijfswang tegen de veroordeelde partij in het hoogste ressort hebben uitgesproken, en deze verneemt dat de wet, dit dwangmiddel, in het gegeven geval, niet toelaat, kan zij, bij den rechter in art. 652 vermeld, de vernietiging van dat gedeelte der uitspraak vorderen, binnen den termijn en op dewijze bij art. 650 en 651 voorgeschreven, en zulks niettegenstaande alle daarmee strijdige bepalingen, welke bij de acte van compromis zijn gemaakt.

V. — Uiteinde van het geding.

De dood van een der partijen doet het compromis, de gevolgen ervan alsmede het scheidsrechterlijk beding niet ophouden. De scheidsrechters worden ook niet geacht daardoor te zijn herroepen.

De loop der termijnen van het compromis zal echter ten aanzien van de erfgenamen van den overledene worden geschorst, tot na het einde der termijnen van boedelbeschrijving en van het recht van beraad (art. 654 W.B.R.).

Art. 655 bepaalt : de last der scheidsmannen houdt op door derzelver beslissing. Het is het normaal einde en de uitvoering van het scheidsverdrag.

Het scheidsverdrag vervalt nog :

- 1°) Door verloop van den termijn bij het compromis bepaald, of hangende het geding, door partijen verlengd;
- 2°) Na verloop van zes maanden, te rekenen van de dagteekening van de acte van aanneming, indien geen andere termijn bepaald is;

3°) Door herroeping der scheidsrechters eenstemmig door partijen gedaan (art. 656 W.B.R.).

De last der scheidsrechters houdt insgelijks op door den dood, de aangenomen wraking of het ontslag van eenen of meer hunner.

Indien echter het tegendeel niet is bedongen, zullen in die gevallen, of door partijen, of zoo deze deswege niet onderling kunnen overeenkomen, op de

vordering van eene of van beide partij door den rechter bij art. 624 aangewezen, nieuwe scheidsrechters worden benoemd, met last om het geding op de laatste acte voort te zetten (art. 657 W.B.R.).

De rechter die hier bedoeld wordt is deze welke bevoegd zou zijn geweest om kennis te nemen van het geschil indien geen compromis had plaats gehad.

R. VAN LENNEP.

RECHTSPRAAK

218

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 8 Maart 1939.

Voorzitter : M. Heyse.

Raadsheeren : M.M. Van der Donckt en Scheyvaerts.

Adv. Gen. : M. Leperre.

Pl. : Mrs Gyselynck en van Lith de Jeude.

FAILLISSEMENT. — EXECUTIE TER BEURZE VAN AANDEELEN EENER N. V. WEGENS IN GEBREKE BLIJVEN TE VOLDOEN AAN EEN FONDSENOPROEPING.

1. *Het indienen van een verklaring tot schuldvordering houdt niet noodzakelijkerwijze verzaking in aan de bijvoeglijke rechten welke de schuldeischer tegen de gefailleerde maatschappij kan doen gelden.*
2. *In handelszaken is voor de in gebrekestelling van een schuldenaar een deurwaardersexploot niet vereischt. Deze in gebrekestelling kan blijken n.l. uit de briefwisseling wanneer er geen twijfel bestaat over den wil van den schuldeischer.*
3. *Is gebruikelijk en volkomen geldig, de clause voorkomende in de standregelen eener N. V. waarbij wordt voorzien dat de maatschappij gerechtigd is de aandelen van een aandeelhouder ter beurse te verkopen ingeval de aandeelhouder in gebreke blijft gevolg te geven aan een oproeping van fondsen.*
4. *Al bestaan er verschillende meeningen over den juridischen aard van deze bepaling, kan er aangenomen worden dat dergelijke clause een overeenkomst vormt met wederzijdsche verplichtingen, die een ontbindend beding bevat gesteund op art. 1184 B. W. met terugwerkende kracht tot op den aanvang van de verbintenis en bevattende daarenboven eene strafbepaling waardoor het bedrag der schadevergoeding op de waarde van de fondsenoproeping wordt vastgesteld.*

Hieruit volgt dat aandelen die onder toepassing vallen van dergelijke clause, nooit behoord hebben tot het vermogen van dengene die er op inschreef en dat zij, ingeval van faillissement van den inschrijver, geen deel kunnen uitmaken van het actief van dit faillissement en evenmin het gemeenschappelijk pand zijn der schuldeischers van den gefailleerde.

De verkoop van aandelen ter beurse in de hooger-gemelde voorwaarden is geen lastgeving verleend aan de N. V.; immers, dergelijke lastgeving zou niets anders zijn dan een bedekte verpanding welke nietig zou zijn bij gebrek aan de door de wet voorgeschreven pleegvormen.

Mr. Gyselynck q.q. t/ Belfort.

ADVIES VAN DEN HEER ADVOCaat-GENERAAL LEPPERRE.

De N. V. Hypotheek en Disconto Kantoor, in verkorting Hypdisco, stond ingeschreven bij de N. V. Algemeene Verzekeringsmaatschappij «Belfort» voor 2240 kapitaalsaandeelen waarop 20 t.h. per aandeel afbetaald werd.

Volgens art. 8 der stichtingsakte konden de nog te storten sommen opgeroepen worden door den beheerraad.

In de algemeene bestuursvergadering van 1 November 1930, werd besloten een oproeping van 10 t.h. te doen, betaalbaar ten laatste op 30 November daaropvolgend.

De aandeelhouder «Hypdisco» gaf geen gevolg aan deze oproeping.

Bij beslissing in dato 19 Juli 1932 besloot de beheerraad een nieuwe fondsenoproeping van 5 t.h. te doen, betaalbaar ten laatste op 31 Oogst 1932.

Daar de N. V. Hypdisco intusschentijd, te weten op 15 Januari 1932, in falings was verklaard, werd door de N. V. Belfort op 10 Februari een verklaring van schuld vordering ingediend, ten beloope van 112.000 fr., bedrag van de door «Hypdisco» verschuldigde som uit hoofde der eerste fondsenoproeping en werd, bij brief van 18 Oogst 1932, aan den curator betaling gevraagd van al de verschuldigde bijkomende stortingen, te weten 15 t.h., in uitvoering der beide fondsenoproepingen.

De curator antwoordde dat het de N. V. Belfort vrij stond hem vóór de rechtbank te dagen om te hooren zeggen dat zij voor deze sommen op het gewoon passief van het faillissement zou aangenomen worden.

Enkele jaren verliepen gedurende dewelke, eenerzijds de verrichtingen van vereffening van het faillissement bemoeilijkt werden door strafrechtelijke vervolgingen ingesteld tegen de beheerders van de «Hypdisco» en anderzijds de N. V. Belfort heringericht werd en een nieuwen beheerder aan het bewind kwam.

Ten einde de vennootschap in het bezit te stellen van haar kapitaal, en daar geen de minste termijn gesteld was in de standregelen voor de eischbaarheid der oproepen stortingen, werden in 1936 onderhandelingen aangeknoopt tusschen den nieuwen beheerder van de N. V. Belfort en den curator van het faillissement «Hypdisco» om in der minne den toestand te regelen die geschapen was door het in gebreke blijven vanwege «Hypdisco» de fondsenoproepingen te beantwoorden.

Daar nu geen bevredigenden uitslag kon bekomen worden, besloot de beheerraad, in zitting van 23 November 1936, op den achterstalligen aandeelhouder toepassing te maken van art. 8 der standregelen en dienvolgens de N. V. Hypdisco vervallen te verklaren en de op haar naam ingeschreven aandelen bij maandelijksche veiling ter beurse te Antwerpen te verkoopen.

Deze beslissing werd in dato 15 December 1936, bij deurwaardersexploot aan den curator beteeënd.

Deze daagde 's anderendaags de N. V. Belfort in kortgeding, ten einde zich het recht te hooren ontzeggen bedoelde verkooping te laten geschieden en bij bevelschrift in dato 21 Januari 1937 werd door den voorzitter der rechtbank van koophandel aan gedaagde verbod gedaan over te gaan tot de openbare veiling der door «Hypdisco» ingeschreven aandelen, dit tot zoolang over de wederzijdsche rechten der partijen niet ten gronde beslist was.

Bij exploit in dato 19 Januari 1937 had de curator overigens reeds de N. V. Belfort voor de rechtbank gedaagd om de zaak ten gronde te doen beslechten en namelijk te hooren zeggen voor recht :

1°) dat gedaagde het recht niet had tot den verkoop over te gaan der 2240 aandelen die op hare boeken ingeschreven waren op naam van «Hypdisco».

2°) dat de vervallenverklaring van 23 November 1936 nietig en van geen waarde was.

3°) dat de eenige rechten die zij thans tegenover verzoeker kon doen gelden vastgesteld moest worden door de rechtbank van koophandel ingevolge de schuldverklaring ingediend door N. V. Belfort om aangenomen te worden voor 112.000 fr. op het passief der faling «Hypdisco».

4°) zich bovendien te hooren veroordeelen ten titel van schadevergoeding de som van 20.000 fr. te betalen.

Bij vonnis in dato 31 Oogst 1937 besloot de rechtbank dat de vervallenverklaring van «Hypdisco» van de rechten gehecht aan haar hoedanigheid van aandeelhoudster volkomen geldig was en dat dienvolgens de N. V. Belfort bevoegd en gerechtigd was om de 2240 aandelen ter beurze te doen verkoopen.

Bij akte in dato 27 December 1937 teekende de curator beroep aan tegen dit vonnis.

* * *

De betwisting, aan uwe hooge rechtsmacht onderworpen, loopt hoofdzakelijk over de draagwijdte van art. 8 der standregelen van de N. V. Belfort en over de mogelijkheid deze beschikking toe te passen op een in faling verklaarde aandeelhoudster.

Bedoeld art. 8 luidt als volgt :

«De nog te storten sommen zullen opgeroepen worden door den beheerraad. De aandeelhouder die zijn verplichtingen niet volbrengt binnen de veertien dagen zal een intrest van zes frank ten honderd te betalen hebben op de achterstallige bedragen.

» Na een maand kan de beheerraad de achterstallige aandeelhouder vervallen verklaren en zijn aandelen ter beurze doen verkoopen; desniettemin blijft de aandeelhouder het mogelijke te kort schuldig, onverminderd alle kosten door de vennootschap in dit geval gedaan welke ten uitsluitelijken laste van den achterstalligen aandeelhouder vallen.»

Eischer in beroep werpt vier middelen op om de N. V. Belfort het recht te ontzeggen de aangehaalde beschikking op de in failliet verklaarde achterstallige aandeelhoudster «Hypdisco» toe te passen:

1°) De 2240 betwiste aandelen behooren tot het actief van het faillissement en, daar de N. V. Belfort over geen voorrecht beschikt, heeft alleen de curator het recht het actief te gelde te maken; het ingeroepen art. 8 voorziet trouwens enkel een uitvoeringsmaatregel en de bijzondere eigenschap van de in faillietverklaring in nu juist alle individueele tenuitvoerlegging te schorsen.

2°) Gedaagde in beroep heeft taan de toepassing van art. 8 verzaakt met bij het faillissement een schuldverordening in te dienen ten beloope van het bedrag door «Hypdisco» verschuldigd op grond van de eerste fondsenoproeping van 10 t.h.

3°) De vervallenverklaring van 23 November 1936 is alleszins nietig, want zij zou voor gevolg hebben de 2240 aandelen zonder rechthebbenden te maken en een vermindering van het maatschappelijk kapitaal teweeg brengen, hetgeen alleen door de algemeene vergadering kan beslist worden. In elk geval moest de vervallenverklaring voorafgegaan zijn van een ingebrekestelling bij deurwaardersexploot, hetgeen niet gebeurde.

4°) Het belang van verkoop ter beurze is niets anders dan een lastgeving tot verkoop, opgedragen aan de vennootschap door den aandeelhouder die in gebreke blijft de opgeroepen bijkomende storting te doen; dergelijke lastgeving blijft echter zonder uitwetsel ten aanzien van een faillissement omdat zij strekt tot de verkoop van goederen die deel uitmaken van het actief.

Alvorens de rechtsgronden te bespreken die door beeroeper worden ingeroepen om aan art. 8 alle uitwetsel te ontzeggen tegen een in faling verkeerenden aandeelhouder, dienen de twee middelen onderzocht die de curator opwerpt om den eisch van de N. V. Belfort niet ontvankelijk te doen verklaren, te weten :

1°) de beweerde verzaking;

2°) het gebrek aan in vertoefstelling.

Eerste middel :

Door het indienen op het gewoon passief van de faling van een schuldverklaring ten bedrage van 112.000 fr., zijnde het bedrag van de door «Hypdisco» verschuldigde som wegens de eerste fondsenoproeping heeft verweester in beroep verzaakt aan de toepassing van art. 8 van hare standregelen.

De eerste rechter heeft op uitstekende wijze deze bewering weerlegd en ik sluit mij volkomen aan bij de door hem uiteengezette beweegredenen.

Eerst en vooral dient opgemerkt dat de N. V. Belfort geen schuldverklaring heeft ingediend aangaande de tweede fondsenoproeping er kan dus geen spraak zijn van verzaking aan de toepassing van art. 8 wat betreft het in gebreke blijven vanwege «Hypdisco» aan de oproeping van 5 t.h. te voldoen.

Maar zelfs met betrekking tot de eerste fondsenoproeping kan, naar mijn meening, de ingediende schuldverklaring niet beschouwd worden als een afstand van het recht de standregelen toe te passen.

Inderdaad het is een onbetwistbaren rechtsregel dat de verzakingen nooit vermoed worden en dat, zoo zij stilzwijgend kunnen zijn, zij in dit geval slechts kunnen afgeleid worden uit daden of handelingen die op geen andere wijze, dan in den zin van eene verzaking, zouden kunnen uitgelegd worden.

Geen enkele wettekst beschikt dat, met een schuldverklaring in te dienen op het passief van een failliet, de schuldeischer afstand doet van alle bijkomende rechten die hij tegen den gefaalden zou kunnen doen gelden en dezen maatregel die enkel voor doel heeft de schuldverordening te doen kennen, dient zeker niet verplichtenderwijze geïnterpreteerd als een afstand van andere bestaande rechten.

Trouwens zou de beheerraad van de N. V. Belfort onbevoegd geweest zijn om ten voordeele van een achterstallige aandeelhouder af te zien van het middel dat haar door de standregelen gegeven was om het maatschappelijk kapitaal te doen inkomen; inderdaad, zooals beroepene het terecht doet opmerken, zou deze verzaking aan kapitaals vermindering en een wijziging der standregelen met zich slepen, die enkel door de algemeene vergadering der aandeelhouders kan besloten worden.

Het spruit ten anderen uit de voorgelegde bescheiden dat het in bijzondere voorwaarden is dat, na onderhandelingen en briefwisseling, de schuldverklaring

werd ingediend en dat beroepene ten provisionneelen titel als schuldeischer aanvaard werd bij vonnis, bij verstek, in dato van 1 Juni 1932.

Zooals het bestreden vonnis het in het licht stelt, geschiedde deze voorloopige aanvaarding enkel en alleen om de stemming over het concordaat spoedig mogelijk te maken en zonder dat de gegrondheid der schuldverklaring werd besproken.

Wat nu de curator er ook over denke, het staat de schuldeischer volkomen vrij zijn schuldvordering in te trekken tot zolang deze niet definitief is aangenomen en nergens staat geschreven dat deze intrekking door den curator zou dienen aanvaard. (Brussel, 1 Februari 1906 - B. J. kol. 354; Luik, 28 Januari 1911 - Pas. II. 366).

Het is dus met alle recht dat het bestreden vonnis eenerzijds beslist dat het indienen der schuldverklaring geen verzaking aan de toepassing van art. 8 der standregelen voor gevolg heeft en anderzijds aan de N. V. Belfort akte verleent dat zij, om alle misverstand te vermijden, gezegde schuldverklaring intrekt.

Tweede middel (van niet ontvankelijkheid).

De vervallenverklaring kan op «Hypdisco» niet toegepast worden, daar zij niet werd voorafgegaan van een regelmatige in gebrekestelling en art. 8 niet beschikt dat de vervallenverklaring van rechtswege zal plaats hebben.

Indien het kan aangenomen worden dat, op voet van art. 1139 B. W. de vervallenverklaring hoeft voorafgegaan door een inmorastelling, dan wordt nochtans niet vereischt dat deze invertoefstelling bij deurwaarders-exploot geschiedde en bij gemis aan aanmaning zal het bewijs van de ingebrekestelling van den schuldenaar voldoende blijken uit akten waardoor hem zoodanig verzoek werd gedaan dat hij het noodzakelijk als een ingebrekestelling heeft moeten beschouwen (aldus Cass. 7 Mei 1880 - Pas. I. 138).

«Een l'absence de dispositions statutaires, schrijft » Sivilie (Traité des Sociétés Anonyme Belges — B. I » n° 608) la règle générale de la nécessité d'une mise » en demeure s'appliquerait. Il faudrait alors une mise » en demeure adressée directement à l'actionnaire en » défaut, mais elle pourrait résulter de la correspon- » dance, il ne serait pas indispensable de recourir au » ministère des huissiers.» (Zie ook P. B. V° Lettre missive, n° 224 en v.).

Volgens Planiol (B. II n° 1318) en Planiol et Ripert (B. VI n° 426) zou zelfs de ingebrekestelling niet vereischt zijn, wanneer de uitvoering der verbintenis onmogelijk is geworden door de schuld van den schuldenaar.

In onderhavig geval is het natuurlijk door de schuld van «Hypdisco», wier inrichting door slecht beheer schipbreuk heeft geleden, dat de verbintenissen door haar aangegaan bij de onderschrijving der aandelen niet werd nageleefd.

Wat er ook van zij, het spruit in elk geval uit de briefwisseling die door beide partijen wordt voorgelegd, dat, zoowel door persoonlijke onderhandelingen met een beheerder van de N. V. Belfort als door brieven gericht aan den curator en aan den rechter-commissaris, beroeper volkomen op de hoogte was van den toestand en kennis had van he tinzicht van verweerster in beroep gebruik te maken van art. 8 der statuten om het maatschappelijk kapitaal wezenlijk ter beschikking van de vennootschap te stellen.

Een bijzondere voorafgaande invertoefstelling was dus overbodig en het volstond, zooals het gedaan werd, de «Hypdisco» per deurwaarder te verwittigen dat zij vervallen was verklaard van de rechten aan hare hoedanigheid van aandeelhoudster verbonden en dat haar aandelen ter beurse zouden verkocht worden.

Wat nu den grond zelf van de zaak betreft, tracht de eischer in beroep, tegen de eensluidende rechtspraak en rechtsleer in, de wettigheid van het ingeroepen statutair beding te betwisten.

De geldigheid van de «clause van verval met verkoop ter beurse» wordt thans door de groote meerderheid der gerechtelijke beslissingen en bijna alle rechtsgeleerden aangenomen (zie namelijk: Sivilie B. I. n° 601; Resteau B. II. n° 751; Wauwermans n° 293; Frédéricq B. II n° 861; Devos en Vanmeenen B. I. bl. 499, n° 11; Thaller n° 633; Lacour n° 400; Bernard «Etude sur l'exécution en bourse d'actions et obligations non libérées», Ann. Dr. Comm. 1904, bl. 65 en v. bl. 134 en v.; De Pelsmaeker «De l'exécution en bourse des actionnaires en retard de satisfaire aux appels de fonds», Rev. Prat. Soc. 1909 n° 1947; Corbiau «De la clause statutaire prononçant la déchéance et l'exécution en bourse des actionnaires en retard dans l'exécution de leurs obligations de versements», Rev. Prat. Soc. 1904, 258. Beroep Gent, 3 Januari 1925 - B. J. kol. 425; Beroep Brussel, 14 December 1928 - Rev. Prat. Soc., bl. 138; scheidsrechtelijke beslissing Luik 22 October 1931 - Jur. d. Liège 1932, bl. 9; Cass. Fr., 23 Juli 1935 - D. H. bl. 505).

Men is het nochtans niet volkomen eens over den juridischen grondslag van dit beding:

Volgens Resteau (n° 753) zou deze beschikking een soort clause van dadelijke uitwinning zijn op grond van een zakelijke rechtsoverdracht; andere rechtschrijvers beweren dat het hier gaat over een volmacht waarbij, door den aandeelhouder, bij voorbaat, aan de vennootschap het mandaat wordt gegeven de aandelen voor zijn rekening te verkoopen in geval hij geen gevolg geeft aan de fondsenoproeping; de meeste rechtsgeleerden, waaronder Sivilie, Wauwermans, Frédéricq, Thaller, Lacour, Bernard, De Pelsmaeker, Corbiau en anderen zien in de kwestieuze clause een ontbindend beding met strafbepaling (un pacte commissaire avec clause pénale) gesteund op art. 1184 B. W.

Het is dan ook met rede dat de eerste rechter deze stelling heeft taangenomen.

Het inschrijvingscontract, dat tusschen partijen gesloten werd wanneer de «Hypdisco», of zijn rechtgever, voor 2240 aandelen inschreef, is een wederkeerige overeenkomst waarbij eenerzijds de inschrijver zich verbindt de door hem beloofde stortingen te doen en waarbij anderzijds de vennootschap de verplichting aangaat de aandeelhouder van al de voordeelen te laten genieten die aan zijn hoedanigheid van vennoot verbonden zijn.

Volgens de bewoordingen van art. 1184 B. W. is, in een wederkeurig contract, de ontbindende voorwaarde altijd stilzwijgend begrepen voor het geval dat een der beide partijen haar verbintenissen niet nakomt en, in dat geval, kan de andere partij de ontbinding der overeenkomst vorderen met schadevergoeding.

Ten einde nu dit wettelijk uitwerksel van de ontbindende voorwaarde nader te bepalen is, in de huidige zaak, bij art. 8 van het maatschappelijk contract tusschen partijen bedongen dat, in geval van plichtschennis, d.w.z. wanneer de aandeelhouder geen gevolg geeft aan de fondsenoproeping, hij van zijn rechten zal vervallen verklaard worden, zijn aandelen ter beurse zullen te gelde gemaakt worden en hij bovendien aansprakelijk zal blijven voor het gebeurlijk te kort indien de verkoopprijs niet toereikend is om de eischbare stortingen te dekken.

Bij het inschrijven der aandelen heeft «Hypdisco» zich dus aan deze clause onderworpen en op voorhand aangenomen dat het niet voldoen aan de fondsenoproeping het verbreken van den maatschappelijken band met terugwerkende kracht zou teweeg brengen, dat ten titel van vergoeding voor de schade veroorzaakt

door de verwaarloozing van haar verplichtingen de reeds gestorte sommen aan de vennootschap zouden toebehooren en dat, bij verkoop der aandelen ter beurse, een nieuwen aandeelhouder zou gezocht worden die haar verbintenissen zou overnemen.

De tekst van bedoeld art. 8 is, naar mijn meening, volkomen duidelijk en niet voor uiteenloopenden uitleg vatbaar: partijen hebben zeer nauwkeurig vastgesteld welken uitslag zij willen bekomen in geval van plichtverzuim vanwege den aandeelhouder, er kan hier dus geen spraak zijn van interpretatie van een twijfelachtige gemeenschappelijke wilsuiting.

De woorden « de achterstallige aandeelhouder vervallen verklaren en zijn aandelen ter beurse doen verkoopen » kunnen niet anders uitgelegd worden dan in den zin van de ontbinding van de overeenkomst; de beschikking dat « desniettemin de aandeelhouder het mogelijke tekort schuldig blijft » is niets anders dan een strafbepaling waarbij de schadevergoeding door de partijen zelf geschat wordt op het bedrag der inschrijving verminderd met de prijs die de veiling der aandelen ter beurse zal opbrengen.

« Ainsi, schrijft De Pelsmaeker (bl. 46), la société » résoud rétroactivement pour le passé le contrat de » souscription qui attachait à elle l'actionnaire et celui » ci n'a plus le droit de s'immiscer dans les affaires de » la société dont il ne fait plus partie et dont il est » censé n'avoir jamais été membre. »

Daaruit volgt dat de 2240 betwiste aandelen moeten beschouwd worden als nooit behoord hebbende tot het vermogen van de in falingsverklarde aandeelhoudster «Hypdisco», dat zij dienvolgens geen deel kunnen uitmaken van het actief van het faillissement en evenmin het gemeenschappelijk pand zijn der schuldeischers.

De beweringen van eischer in beroep betreffende het verbreken van de gelijkheid tusschen de schuldeischers, het verleen van een voorrecht aan de N. V. Belfort en het verbod van individueele tenuitvoerlegging houden dus geen steek.

Maar indien men nu aanneemt, zegt beroeper, dat het contract met terugwerkende kracht vernietigd is en men acht dat de naamloze vennootschappen «Hypdisco» en «Belfort» elkander nooit iets schuldig waren, dan hebben partijen de wederzijdsche verplichting hun wederkeerige stortingen terug te geven: «Hypdisco» is schuldenaar der voordeelen die zij als aandeelhoudster zou genoten hebben en de N. V. Belfort moet de stortingen terugkeeren die ze van «Hypdisco» ontving.

De heer advokaat-generaal Soenens, thans raadsheer bij het Hof van Verbreking, heeft in een grondig ingestudeerd advies dat het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 8 Januari 1925 voorafging, de ongegrondheid van deze opwerking op voortreffelijke wijze in het licht gesteld.

« Nous pensons, zoo schrijft hij (bl. 435) que le montant des premiers versements peut être retenu par la » société, à titre de dommages intérêts par le souscrip- » teur avant sa mise en faillite. Par le jeu combiné de » la résolution du contrat et de la clause pénale, le mon- » tant de ces premiers versements se trouve désormais » avoir été causé non par la dette de versement résultant du contrat de souscription, mais par l'obligation » aux dommages-intérêts résultant de la résolution. Le » contrat de souscription a été conclu sous la condition » résolutoire de l'inexécution de l'obligation d'accomplir » tous les versements et il a été stipulé que, dans » l'éventualité de cette inexécution et de cette résolu- » tion, les sommes versées jusque là demeureraient » acquises à la société à titre de dommages-intérêts, » qui lui seraient dus en cette hypothèse; c'est à dire, » que ce paiement, qui a été effectué en exécution im- » médiate d'une obligation de verser, a aussi été effec-

» tué en exécution anticipée d'une obligation de répara- » tion contractée sous la condition suspensive incluse » dans la clause pénale. En raison de l'effet rétroactif » inhérent à l'accomplissement de cette condition, la » déduction des dommages-intérêts est censée remonter » au jour de la stipulation, et il s'ensuit que les ver- » sements effectués par le souscripteur se trouvent » avoir eu pour cause, au jour où ils ont eu lieu, l'obli- » gation de réparation en cas d'inexécution du contrat. »

Door de ontbinding van het contract verdwijnen dus de verplichtingen van den achterstalligen aandeelhouder, maar hij blijft de bedongen schadevergoeding schuldig en de sommen die hij oorspronkelijk heeft gestort in uitvoering van de stortingsverbintenis moeten beschouwd worden als vervroegde naleving van de verbintenis tot herstel in de strafbepaling vervat.

Het derde middel door den curator opgeworpen om de stelling van beroepele te bekampen, bestaat in de bewering dat het verbreken van het contract van inschrijving voor gevolg zou hebben dat de 2240 bedoelde aandelen zouden open staan en zonder rechthebbenden zouden zijn, hetgeen strijdig is met het beginsel der onaantastbaarheid van het maatschappelijk kapitaal.

Deze zienswijze is echter verkeerd, want de aandelen blijven niet zonder titularis.

Inderdaad, op het oogenblik dat men de aandelen van den achterstalligen inschrijver verkoopt, neemt een nieuwen aandeelhouder zijn plaats in, volgt hem op als drager van een deel van het maatschappelijk kapitaal en neemt de verbintenissen over die aan de overgenomen aandelen verbonden zijn (Frédéricq B. II bl. 313; Bernard - Ann. Dr. Comm. 1904, bl. 142).

Om nu ten slotte zijn beweerd recht op de 2240 aandelen toch te staven verdedigt de curator de stelling dat de beschikking van art. 8 een lastgeving tot verkoop zou zijn, opgedragen door «Hypdisco» aan de N.V. Belfort voor het geval van niet storting der opgeroepen bedragen.

Deze opvatting houdt echter geen steek, want de veiling ter beurse zou in dit geval een bedekte verpanding zijn en als dusdanig nietig zijn bij gemis aan de vereischte pleegvormen.

« Cette conception de «mandat-cession», schrijft Fré- » déricq (B. II, n° 861, blz. 311) se heurte à une grave » objection. En réalité l'exécution en bourse déguise » alors un nantissement puisque le créancier a le droit, » pour se payer, de faire vendre un bien appartenant » à son débiteur. Or le gage est nul pour violation des » formalités prescrites pour sa constitution ainsi que » pour sa réalisation. La clause du «mandat-vente» est » contraire aux dispositions d'ordre public inscrites aux » art. 2078 c.c. et 11 de la loi du 5 mai 1872, qui » déclarent nulle toute clause qui autoriserait le créan- » cier à disposer du gage sans formalités légales de » réalisation. » (Zie ook: arrest Gent, 8 Januari 1925, B. J. 1926, col. 439).

De kwestieuze clausule bevat dus wel degelijk een ontbindend beding met strafbepaling en de beheerders van de N. V. Belfort, die zooals het bestreden vonnis het zeer juist doet opmerken, de verplichting hebben het noodige te doen opdat de vennootschap zou beschikken over de kapitalen die vereischt zijn tot haar leefbaarheid en tot de verwezenlijking van haar maatschappelijk doel, hebben dus het recht de in art. 8 bedongen maatregelen te treffen om dit doel te bereiken.

Ik besluit tot de bekrachtiging van het bestreden vonnis.

ARREST

Gezien in regelmatige uitgifte overlegd het vonnis in dato 31 Augustus 1937 door de rechtbank van

Koophandel, zitting houdende te Antwerpen uitgesproken, zooals het beroep van 27 December 1937 er tegen gericht;

Gezien artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Aangezien het beroep regelmatig is in den vorm;

Aangezien de oorspronkelijke eisch ingeleid door den Curator der faling van de naamlooze vennootschap Hypotheek en Disconto Kantoor, in verkorting Hypdisco er toe strekt te hooren zeggen voor recht dat de zoogenaamde vervallen verklaring gedaan door den beheerraad van de N. V. Belfort, in dato 23 November 1936, nietig en van geene waarde is; zich te hooren verbod doen over te gaan tot de veiling ter Beurze van 2.240 kapitaalaandeelen die op haar boeken ingeschreven zijn op naam van Hypdisco;

Aangezien de 2.240 aandelen waarvan sprake afbetaald zijn met 20 % maar dat twee opgeroepene stortingen van 10 % en 5 %, betaalbaar in November 1930 en in Oogst 1932 niet voldaan zijn geweest;

Aangezien de betwisting hoofdzakelijk loopt over de draagwijdte van artikel 8 der standregelen van de N. V. Belfort waarvan het vonnis a quo de bewoordingen vermeldt, en over de mogelijkheid deze beschikking toe te passen op een in faling verklaarde aandeelhoudster;

Aangezien tot staving van zijn rechtvordering beroeper de vijf volgende rechtsmiddelen inroept;

1. Door het inbrengen op het gewoon passief van de faling van een schuldvordering van Fr. 112.000, zijnde het bedrag van de door Hypdisco verschuldigde som wegens de eerste fondsenoproeping, heeft beroepene verzaakt aan de toepassing van art. 8 van haar standregelen;

2. De vervallenverklaring kan op Hypdisco niet toegepast worden daar zij niet voorafgegaan werd van een regelmatige in gebrekestelling en art. 8 niet beschikt dat de vervallenverklaring van rechtswege zal plaats hebben;

3. Art. 8 mag niet toegepast worden tegen een aandeelhoudster die in faling verklaard werd voor de opgeroepene en niet afbetaalde stortingen, om reden dat de bijzondere eigenschap van de in faillietverklaring is, alle tenuitvoerlegging te schorsen; de 2.240 ondergeschreven aandelen maken deel uit van het vermogen van de gefailleerde; zij zijn met geen voorrecht belast en alleen de curator heeft het recht het actief te gelde te maken;

4. De vervallenverklaring van 23 November 1936 is nietig want zij zou voor gevolg hebben de 2.240 aandelen zonder rechthebbende te maken, en een vermindering van het maatschappelijk kapitaal te weeg brengen;

5. Het beding van verkoop ter Beurze dient beschouwd als een lastgeving tot verkoop opgedragen aan de Vennootschap door de aandeelhouder die in gebreke blijft de opgeroepene bijkomende stortingen te doen; dergelijke lastgeving blijft echter zonder uitwerksel ten aanzien van een faillissement omdat zij strekt tot den verkoop van goederen die deel uitmaken van het actief;

Dat in zeer bijkomende orde beroeper de teruggave vordert van de reeds gedane stortingen hetzij fr. 224.000 indien zou besloten worden dat artikel 8

der statuten van de N. V. Belfort een ontbindend beding bevat;

Over het eerste middel :

Aangezien beroepene geen schuldverklaring ingebracht heeft voor het bedrag der tweede fondsenoproeping van 5 % op 19 Juli 1932 besloten; dat er dus geen spraak kan zijn van verzaking aan artikel 8 wat betreft het in gebreke blijven vanwege Hypdisco aan deze oproeping te voldoen;

Dat zelfs met betrek op de eerste fondsenoproeping van 10 % de ingebrachte schuldverklaring niet zou kunnen beschouwd worden als een afstand van het recht de standregelen toe te passen;

De de schuldvordering slechts aanvaard werd ten provisionneelen titel, enkel en alleen om de staving van het concordaat spoedig mogelijk te maken en zonder dat de gegrondheid van de schuldvordering werd besproken;

Aangezien het de schuldeischer vrij staat zijn schuldvordering in te trekken zolang deze niet definitief is aangenomen; dat er geen bijzondere pleegvorm vereischt is om deze intrekking te doen (Brussel, 1, 2, 1906, B. J. kol. 354; Luik 28-1-1911, Pas. 1911, II, 366);

Aangezien het dus met volle recht is dat de eerste rechter besloten heeft dat de schuldverklaring geen verzaking aan de toepassing van artikel 8 der standregelen voor gevolg heeft en dat hij aan de N. V. Belfort akte verleend heeft dat zij, om alle misverstand te vermijden, gezegde schuldverklaring intrekt;

Over het tweede middel :

Aangezien in handelszaken de in-gebreke-stelling van den schuldenaar uit de briefwisseling kan spruiten wanneer er geen twijfel bestaat over den wil van den schuldeischer;

Aangezien de briefwisseling door de partijen overgelegd bewijst dat er onderhandelingen bestaan hebben tusschen beroeper en een beheerder van de N. V. Belfort betreffende artikel 8 der standregelen en dat voornoemde beheerder het inzicht heeft doen blijken tot den verkoop der betwiste aandelen over te gaan, moesten de voorstellen van schikking niet spoedig verwezenlijkt worden;

Aangezien een zulkdanige waarschuwing als voorafgaande in-gebreke-stelling volstond zonder dat het noodig was ze door een deurwaardersexploot te bevestigen;

Over het derde middel :

Aangezien het artikel 8 der standregelen van beroepene de gewone clause is welke in de meeste gevallen, de naamlooze vennootschappen in hunne standregelen inlasschen;

Dat de geldigheid van dergelijke clausulen in het algemeen aangenomen wordt alhoewel men niet volkomen eens is over den juridischen grondslag van dit beding (Novelles B, III, Sociétés anonymes, n° 1634; Gent, 8 Jan. 1925, Rev. Pr. S. 1925, n° 26852; Brussel, 14 Dec. 1928, R. Pr. S., n° 2947, enz.);

Aangezien het dient met den eersten rechter aangenomen dat het inschrijvingscontract dat tusschen partijen gesloten werd wanneer Hypdisco of

haar rechtgever voor 2.240 aandelen inschreef een overeenkomst met wederzijdsche verplichtingen daarstelt, een ontbindend beding gesteund op art. 1184 B. W. met terugwerkende kracht tot op den aanvang van de verbintenis bevattende en, daarenboven een strafbepaling waarbij het bedrag der schadevergoeding op de waarde van de fondsenoproeping vastgesteld is (Beroepshof Gent, 8 Jan. 1925);

Aangezien daaruit volgt dat de 2.240 aandelen moeten beschouwd worden als nooit hebbende behoord tot het vermogen van de in faling verklaarde Hypdisco, dat zij dienvolgens geen deel kunnen uitmaken van het actief van het faillissement en evenmin het gemeenschappelijk pand zijn der schuldeischers;

Dat de bewering van beroeper volgens dewelke de gelijkheid tusschen de schuldeischers, het verleenen van een voorrecht aan de N. V. Belfort en het verbod van individueele ten uitvoerlegging als ongegrond voortkomt;

Over het vierde middel :

Aangezien het onjuist is te beweren dat de ontbinding «ex munc» onvereenigbaar zou zijn met het beginsel van de onaantastbaarheid van het maatschappelijk kapitaal;

Dat inderdaad de gestorte sommen voortdurend in bezit van de vennootschap blijven;

Dat alhoewel door het uitwerksel van de ontbindende voorwaarde de betwiste aandelen gedurende een zekeren tijd zonder titularis zijn gebleven, deze gevolgtrekking een zuiveren theoretischen aard heeft en uitsluitelijk aan de niet uitvoering door de N. V. Hypdisco van haar verplichtingen dient toegeschreven te zijn;

Dat de N. V. Belfort getracht heeft deze gebeurlijkheid te vermijden en te verhelpen indien zij voorkwam;

dat op het oogenblik dat men de aandelen van den achterstalligen inschrijver verkoopt, een nieuwe aandeelhouder zijn plaats neemt, hem opvolgt als drager van een deel van het maatschappelijk kapitaal en de verbintenissen die aan de aandelen verbonden zijn overneemt (Frédéricq, B. II, n° 861, blz. 313);

Over het vijfde middel :

Aangezien krachtens de beschikking van art. 1157 van het B. W. over de verklaring van de overeenkomsten het niet dient verondersteld te worden dat, door artikel 8 der standregelen, de inschrijvers aan de naamloze vennootschap de lastgeving zouden verleend hebben om hunne aandelen ter Beurze te verkoopen indien zij in gebreke zouden blijven de oproepen fondsen te betalen;

Dat inderdaad in dit geval de veiling ter Beurze een bedekte verpanding zou omvatten daar de betwiste clause de schuldeischer zou bemachtigen het goed van zijn schuldenaar te verkoopen om zich te betalen;

Aangezien de vestiging zooals de te gelde making van de pandgeving nietig zouden zijn bij gemis aan de door de wet voorgeschreven pleegvormen;

Over de bijkomende vordering :

Aangezien de N. V. Hypdisco haar vervallenverklaring veroorzaakt heeft en dus verantwoordelijk is tegenover de N. V. Belfort de gevolgen ervan te verdragen;

Dat de schadeloosstelling van deze laatste, het behouden ten titel van schadevergoeding van de reeds gestorte sommen en het mogelijk te kort onverminderd al de gedane kosten bedraagt;

Aangezien het vloeit uit deze verschillende beweegredenen dat het met recht is dat de eerste rechter aangenomen heeft dat de beheerders van de N. V. Belfort gerechtigd waren alle noodige maatregelen te treffen om de naamloze vennootschap toe te laten over het maatschappelijk kapitaal te kunnen beschikken en gevolgenlijk het artikel 8 der standregelen aan de N. V. Hypdisco toe te passen om een kooper voor de aandelen te vinden die het bedrag der fondsenoproeping zou storten;

Om deze redenen en de beschouwingen door den eersten rechter bewogen, het Hof;

Gehoord de Heer Leperre, Advocaat-Generaal in zijn gelijkkluidend advies ter openbare zitting in dato 22 Februari 1939 gegeven;

Beslissend op tegenspraak en alle niet uitdrukkelijk toegewezen besluiten ontzeggende;

Ontvangt het beroep in den vorm en er recht aan doende;

Verklaart beroeper zonder grieven; wijst het beroep af;

Bevestigt derhalve het bestreden vonnis; verwijst beroeper in de op het hooger beroep ontstane gerechtskosten.

219

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 21 Februari 1938.

Voorzitter : M. Poll.

Raadsheren : MM. De Poortere en Fiers.

Adv. Gent. : M. Lesaffre.

Pleiters : Mrs Desmet en Christiaen.

AANSPRAKELIJKHEID. — SCHADEVERGOEDING. — SLACHTOFFER WONENDE IN BUITENLAND. — BEREKENING.

Er dient rekening gehouden te worden met de nationaliteit en de woonplaats van het slachtoffer van een ongeval, indien dit van vreemde nationaliteit is en in den vreemde woont, bij de vaststelling van de schadevergoeding, die dient berekend te worden in overeenstemming met de werkelijk opgelopen schade en met de koopkracht van de munt van het land waar het slachtoffer woont.

O. M. en Loncke t/ Masurnel.

Overwegende dat door vonnis der boetstraffelijke rechtbank van Kortrijk d.d. 4 November 1936, bevestigd door het arrest van dit Hof d.d. 24 Maart 1937, de zaak op strafrechtelijk gebied definitievelijk werd berecht;

Dat door deze beslissingen, rechtdoende op burgerlijk gebied Masurnel en De Grijse voornoemd, veroordeeld werden eene som groot 15.000 fr. als voor-

schot te betalen aan het slachtoffer, echtgenoot Loncke;

Dat er heden enkel dient vastgesteld te worden welke vergoedingen haar dienen toegekend te worden;

Overwegende dat de burgerlijke partij van Fransche nationaliteit is en in Frankrijk gevestigd is, dat er met deze omstandigheid dient rekening gehouden te worden, voor de vaststelling der schade-loosstelling welke dient berekend te worden in overeenstemming met de werkelijke opgelopen schade van het slachtoffer en de koopkracht van de Fransche munt;

Overwegende dat er blijkt uit de bestanddeelen der zaak dat het toegekende voorschot van 15.000 fr. rond midden April 1937 uitbetaald werd en gediend heeft om 149 fr. in Belgisch geld te betalen en uitgaven in Frankrijk beloopende 7.617,86 Fransche franken vertegenwoordigende op dit tijdstip ongeveer 11.000 fr. Belgische franken;

Overwegende dat de burgerlijke partij uit oorzaak van hare blijvende werkongeschiktheid welke op 40 t.h. dient vastgesteld te worden, moet beroep doen op eene werkvrouw welke zij 80 Fransche franken, per week thans betaalt; dat gezien haren ouderdom den graad harer werkonbekwaamheid en rekening houdende anderzijds met de koopkracht van den Franschen frank en het voordeel spruitende uit de onmiddellijke uitbetaling van een kapitaal, de stoffelijke schade dient beraamd te worden ex aequo et bono op de som van 60.000 Belgische franken, de zedelijke schade op de som van 20.000 frank;

Om deze redenen:

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpen als ongegrond;

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak tegen al de partijen;

Verklaart de ingestelde beroepen ontvankelijk en er op beslissende op tegenspraak, vernietigt het bestreden vonnis en op nieuw wijzende;

Verwijst Masurel Maurice en De Grijse Clotaire, solidair te betalen aan de Burgerlijke partij ten titel van schadeloosstelling de som van 92.495 frank (60.000 + 20.000 + 11.000 + 1.495) waarvan af te trekken is het voorschot van 15.000 fr., blijft 77.495 frank, met de gerechtelijke intresten en de kosten van beide instantiën, inbegrepen het eere-loon van den aangestelden deskundige;

Zegt dat deze burgerlijke veroordeeling invorderbaar zal zijn bij middel van lijfswang voor wat betreft Masurel Maurice en bepaalt den duur ervan op 3 maanden.

NOTA. — Dit arrest hervormt het vonnis van 13 October 1937 van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk, R. W. 6 Februari 1938, Nr 21, kol. 858.

Vlaamsche Juristen
Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD!!!

220

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

13 Juni 1938.

Voorzitter : Mr Van Mieghem.

Pleiters : Mrs De Schryver, Deloof, Elebaers
 en Emm. Temmerman.

BEVEL DER RAADKAMER. — GEEN KRACHT VAN GEWIJSDE. — AANSPRAKELIJKHEID. — ONGEVAL VEROORZAAKT DOOR EEN VERHUURD PAARD. — VERANTWOORDELIJKHEID VAN EIGENAAR EN HUURDER.

Een bevel van de Raadkamer bezit niet het gezag van gewijsde voor de Burgerlijke Rechtbank welke onafhankelijk, volgens de voorgelegde elementen, inbegrepen het strafrechtelijk onderzoek, de verantwoordelijkheid onderzoekt.

De eigenaar van een paard dat hij verhuurt kan niet aansprakelijk worden gesteld voor een ongeval door het dier veroorzaakt indien het niet bewezen is dat het bijzonder kwaadaardig was of moeilijk om te berijden zelfs indien een «groom» den rit vergezelde doch de leiding er van niet had.

Is verantwoordelijk ingevolge art. 1385 B.W. hij die een dier, door wiens toedoen een recht geschonden wordt, onder zijne bewaking heeft; deze verantwoordelijkheid houdt op en het vermoeden van schuld vervalt slechts indien hij bewijst dat het ongeval veroorzaakt werd door overmacht, toeval of eigen schuld van het slachtoffer.

Belgische maatschappij voor algemeene verzekeringen
 t/ Asselberghs en Geysens.

Overwegende dat ter zake bewezen is dat de genaamde Aerts Emiel in dienst als incasseerder van de N. V. A l'Innovation te Antwerpen, op 6 April 1937, rond 11 uur 's morgens, terwijl hij boodschappen verrichtte voor gezegde vennootschap, en per fiets het rijwielpad volgde langsheen de Gerard Legrellelaan te Berchem, in de richting van de Dikke Mee, is omgeworpen en doodelijk gekwetst werd door een op hol zijnde paard, toebehoorende aan eerste verweerder en bereden door tweede verweerder, komende uit de richting van de Dikke Mee;

Dat het slachtoffer op 11 April 1937 aan de opgelopen verwondingen overleden is;

Overwegende dat aanlegster de verweerders aansprakelijk stelt voor de schadelijke gevolgen van dit ongeval en van hen terugbetaling vordert van het bedrag van 56.869,37 fr. welke zij in hare hoedanigheid van verzekeraarster van de N. V. A l'Innovation op grond van de wet op de arbeidsongevallen aan de familie van het slachtoffer heeft moeten uitbetalen;

Overwegende dat er geen betwisting bestaat over het geëischte bedrag, doch enkel over de verantwoordelijkheid;

Ten aanzien van de eerste verweerder:

Overwegende dat vaststaat dat verweerder Asselberghs, eigenaar van het bewuste paard, dit paard, den dag van het ongeval, verhuurd had aan tweede verweerder welke laatste in gezelschap van drie andere dames en een «groom» van Asselberghs, een rit deed in de omgeving van het Nachtegalenpark;

Dat tijdens deze rit de tweede verweerster op zeker oogenblik haar paard heeft doen galopeeren, en zich van de andere ruiters verwijderd heeft; dat korten tijd later het ongeval zich heeft voorgedaan;

Overwegende dat bijgevolg het paard door wiens daad het ongeval veroorzaakt werd, zich onder de bewaking bevond van tweede verweerster welke het gebruikte en in huur had;

Dat op grond van art. 1385 van het Burgerlijk Wetboek het slachtoffer een alternatieve vordering heeft ofwel tegen den eigenaar van het paard ofwel tegen degene die het gebruikte doch niet tegen beide;

Dat derhalve gezegd art. 1385 tegen den eerste verweerder niet kan ingeroepen worden (Gardenat en Salomon Ricci. De la responsabilité civile — délits, blz. 577, n° 65);

Overwegende dat anderzijds geen fout in hoofde van eerste verweerder of van zijn aangestelde bewezen is;

Dat namelijk niet bewezen is dat het paard bijzonder kwaadaardig was of moeilijk om berijden; dat overigens de tweede verweerster zich voorstelde als een bedreven amazone welke op het oogenblik van het ongeval sinds jaren paard reed; dat zij in elk geval volgens de verklaringen van den «groom» tijdens het strafrechtelijk onderzoek, te voren den galop nog gedaan had;

Dat anderzijds wat betreft den «groom» welke de paardrijdster vergezelde uit de elementen der zaak niet blijkt dat deze de leiding had van den rit en bijgevolg verweerster kon verbieden te galopeeren, en zich van hare gezellinnen te verwijderen; dat overigens in de vermelde omstandigheden van een goede paardrijdster en een niet kwaadaardig paard, hieraan geen bijzonder gevaar verbonden was, zoodat derhalve geen fout aan gezegden groom kan worden ten laste gelegd;

Ten aanzien van de tweede verweerster :

Overwegende dat genoemde verweerster inroept dat op vordering van den heer Procureur des Konings een strafrechtelijk onderzoek ten haren laste werd ingesteld wegens onvrijwillige verwondingen en dat dit onderzoek gesloten is door een bevel van niet-vervolgging waarvan nochtans geen afschrift wordt voorgebracht;

Dat door genoemd bevel volgens verweerster zou bewezen zijn «erga omnes» dat zij niet de minste fout begaan heeft en dat bij afwezigheid van nieuwe elementen waaruit hare fout zou blijken, het ongeval slechts aan een toeval kan worden toegeschreven;

Overwegende dat deze stelling onjuist is; dat een bevel van de Raadkamer de draagkracht niet bezit welke verweerster eraan geeft; dat inderdaad de Raadkamer alleen voor opdracht heeft te onderzoeken of er voldoende aanwijzingen van schuld bestaan op het oogenblik dat de elementen van het onderzoek aan haar oordeel worden onderworpen of in andere woorden, het waarschijnlijk is dat de verdachte schuldig is en niet of hij werkelijk schuldig is (G. Schuind, Traité prat. de droit criminel 1936, deel I, blz. 460); dat, derhalve een bevel van de Raadkamer het gezag van gewijsde niet bezit voor de Burgerlijke Rechtbank, welke laatste onaf-

hankelijk, volgens de voorgelegde elementen, inbegrepen het strafrechtelijk onderzoek, de verantwoordelijkheid beoordeelt;

Dat anderzijds de vordering ontvankelijk is op grond van art. 1385 van het B. W. zelfs indien op strafrechtelijk gebied de verantwoordelijkheid van verweerster niet bewezen is (Ber. Gent, 4 Juni 1903, Pas. II, 344; Verbr. Fr. 4 Jan. 1938, Dalloz Rec. Hebdom. 1938, blz. 129);

Overwegende dat uit het strafrechtelijk onderzoek blijkt dat het paard op hol is gegaan voordat het ongeval gebeurde en dat verweerster op het oogenblik van het ongeval haar paard niet meer meester was; dat overigens de partijen het over deze omstandigheid eens zijn;

Overwegende dat bijgevolg art. 1385 van het Burgerlijk Wetboek op het geval toepasselijk is; dat ingevolge genoemde wetsbepaling verantwoordelijk is hij die het dier, door wiens daad een recht geschonden werd, onder zijn bewaking heeft; dat de verantwoordelijkheid van den bewaker van het dier slechts ophoudt en het vermoeden van schuld vervalt, indien hij bewijst dat het ongeval veroorzaakt werd door overmacht, toeval, of de eigen schuld van het slachtoffer (Verbr. 23 Juni 1932, Pas. 200);

Overwegende dat door toeval en overmacht wordt verstaan een feit welk niet is kunnen voorzien worden; dat de overmacht ontstaat door een inwendige oorzaak, en hierdoor verschilt van het toeval;

Overwegende dat in het onderhavig geval geen uitwendige oorzaak wordt aangevoerd noch gekend is; dat alleen vaststaat dat het paard op hol gegaan is, welke omstandigheid volgens verweerster voldoende zou zijn als bewijs dat het ongeval door een toeval veroorzaakt is;

Overwegende echter dat het op hol gaan van een paard niet noodzakelijk niet is kunnen voorzien worden (Burg. Brussel, 12 Nov. 1937, Journ. des Tribunaux 1938, kol. 8) dat dit op hol gaan zelfs het gevolg kan zijn van de houding of handeling van den persoon die het paard berijdt;

Dat in het onderhavig geval verweerster niet zonder roekeloosheid gehandeld heeft; dat zij inderdaad reeds vóór het ongeval een eerste maal door het paard uit den zadel gelicht werd; dat het paard steigerde, wegliep en door voorbijgangers werd tegengehouden; dat in plaats van alsdan de andere ruiters te volgen, zij zich opnieuw in den zadel deed plaatsen, om in draf, daarna in galop weg te rijden, alhoewel zooals getuigen verklaren, zij het paard op dat oogenblik niet meester was; dat in zulke omstandigheden het op hol gaan voor verweerster geen onvoorziene gebeurtenis uitmaakt;

Overwegende dat derhalve, zoowel op grond van art. 1385 als op grond van art. 1382 van het B. W. de verantwoordelijkheid van verweerster bewezen is;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak; alle andere besluiten verwerpende, geeft akte aan de partijen Veyssiére en Maes van hunne schatting van het geding zooals in hun zittingsbesluiten gevraagd;

Verklaart de vordering tegen eerste verweerder ongegrond; wijst aanlegster ervan af met veroor-

deeling tot de kosten tegen en door genoemde verweerster gedaan;

Verklaart de vordering tegen tweede verweerster ontvankelijk en gegrond; veroordeelt genoemde verweerster om aan aanlegster te betalen de som van 56.869,37 fr. samen met de compensatoire intresten, de gerechtelijke intresten en de kosten gedaan tegen gezegde verweerster.

221

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE HASSELT

20 December 1938.

Voorzitter : M. Byvoet.
 Rechters : MM. Van Soest en Van Hamont.
 O. M. : M. Massa.
 Pleiter : Mr Verpoorten.

VERKEERSONGEVAL. — TOP EENER HELLING.
 — VERDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID. —
 ART. 64/12° en 35/5° K. B. 1 FEBRUARI 1934.

De top eener helling is niet de uiterste spits van den berg. Er bestaat verdeelde verantwoordelijkheid tusschen den voerman die zijn vrachtwagen stil legt op den top eener helling en dezen die hem, in volle vaart, op die plaats voorbijsteekt.

Bogmans t/ O. M.

Beticht van te Engelmanshoven, den 11 Mei 1938:
 Onvrijwillig bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht om den persoon van een ander aan te randen, slagen en verwondingen te hebben veroorzaakt aan Jadoul Gustave;

Gezien de stukken van het rechtsgeding;

Gehoord, in openbare zitting, het vertoog der zaak en de lezing van het proces-verbaal;

Gehoord de getuigen in hunne verklaringen, alsmede de betichte in zijne gezegden en middelen van verdediging, ontwikkeld door Mter Verpoorten, advocaat te Hasselt, in de Vlaamsche taal;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn kort verhaal en zijne conclusiën;

Overwegende dat betichte alsook zijn broeder Alfons bekennen dat hunne vrachtwagens niet verlicht waren op het oogenblik der botsing, dat op 11 Mei 1938 enkele minuten na 21 uur voorviel;

Overwegende dat de zon was ondergegaan te 19 u. 18, Zomeruur 20 u. 18, zoodat de dag als gevallen zijnde moet beschouwd worden, hetgeen trouwens door verscheidene getuigen, alsook 's anderendaags door den verbalisant Lammens bij proefneming is vastgesteld geworden;

Overwegende dat betichte des te meer gehouden was zijne lichten te ontsteken daar zijn vrachtwagen meer dan zes meter lengte had en dat deze zich bevond langsheen de tramlijn op een weg van druk verkeer, alom gekend wegens de talrijke verkeersongevallen die er zich opvolgend voordeden;

Overwegende dat volgens de vaststellingen door de verbalisanten gedaan, beide voertuigen der gebroeders Bogmans zich op den top eener helling

bevonden, het eene rechts, het ander links der baan, met enkel eene tusschenruimte van 15,85 meter;

Overwegende dat betichte bekend omstreeks 19 u. 30 ter plaatse te zijn aangekomen en dat hij dus ruim anderhalf uur lang zijn vrachtwagen heeft stil gelegd op eene plaats waar zulks niet mocht gedaan worden volgens de schikking van art. 64/12° K. B. 1 Februari 1934;

Overwegende dat hij ten onrechte beweert op een afstand van 15,85 meter van den top der helling te hebben stilgehouden, wijl de verbalisanten bevonden dat beide voertuigen op den top der helling stilstonden, zoodat hij verkeerdelijk gansch de tusschenruimte van 15,85 meter te zijnen gunste opvoert;

Dat het verbod te blijven staan op den top eener helling, niet het uiterst toppunt der helling bedoelt, alsof deze op een spits uitliep, hetgeen de erop stilstaanden wagen zichtbaar stelt van weerskanten, en het verbod ondoelmatig maakt, doch dat het terugslaat op dat gedeelte der baan dat gelegen ligt, zooals hier, boven op een berg van beide zijden door een glooiende helling afgebakend, waarop een stilstaanden wagen aan weerskanten of minstens aan een kant aan het oog der opvarenden onttrokken wordt;

Overwegende dat er een verband van oorzaak tot gevolg bestaat tusschen deze beide overtredingen en het ongeval; dat klager immers op het laatste oogenblik den onverlichten vrachtwagen van den broeder van betichte, die recht vóór hem stond heeft kunnen mijden met plotseling links uit te wijken, en dat hij den onverlichten vrachtwagen van betichte, links van de baan, eerst heeft ontwaard, toen het, wegens de bereikte snelheid, te laat was zijne beweging naar rechts zonder gevaar uit te voeren; dat hij toen verplicht was nogmaals links uit te wijken, de sporen der tramlijn daartoe benuttigde, eenigszins uitgleed en den vrachtwagen van betichte aan den rechterkant aanreed, met het gevolg dat klager zelf links tegen een huis botste, verwond werd en zijn auto beschadigde;

Overwegende dat, ware de vrachtwagen van betichte verlicht geweest, dan had klager dezen ongetwijfeld vroeger ontwaard en dan had hij de maatregelen kunnen treffen om sneller zijne zwenking naar rechts uit te voeren; hadde die wagen niet op den top eener helling gestaan, onttrokken aan het oog van klager, komende uit de richting Luik, dan had hij hem op afstand kunnen zien en tijdig vertragen om de tusschenruimte gepast te benuttigen;

Overwegende dat de gebeurlijke fout, bedreven door den broeder van betichte, deze door betichte begaan niet uitsluit;

Overwegende dat er nochtans ook eene fout, wegens overdreven snelheid, ten laste van klager kan weerhouden worden, wijl art. 36/5° hem verbod een ander voertuig voor te steken bij het naderen van dezen top der helling;

Dat hij dus minstens den gang van zijn voertuig merkkelijk had moeten vertragen om den stilstaan-

den auto van den broeder van betichte op die plaats voor te steken;

Dat een vierde (1/4) der door hem geleden schade te zijnen laste blijft;

Overwegende dat in den loop der debatten Mter Geraets, advocaat-pleitbezorger, t/s, verklaarde zich burgerlijke partij te stellen tegen betichte, namens Jadoul Gustave, handelsagent, wonende te St-Truiden, hiervan akte vroeg en besloot dat het de Rechtbank behage, betichte te veroordeelen tot betaling eener schadevergoeding van 21.662,50 frank, met de intresten en de kosten;

Overwegende dat zijne stelling als burgerlijke partij ontvankelijk en gegrond is;

Overwegende dat deze schade tot bedrag der volgende sommen bewezen is :

Herstellingskosten : bij tegenspraak tusschen klager en diens verzekeringsmaatschappij nagegaan en breedvoerig beschreven, voor bewezen gehouden tot het aangevraagde bedrag van fr. 9.862.05

Waardevermindering van het voertuig den 6 November 1937 aangekocht voor den prijs van 38.520 fr. met het oog op de gedane herstellingen en de in rekening gebrachte som van 1750 fr. voor de in goede staatstelling van het voertuig na uitneming en terugstelling van al de getroffen onderdeelen fr. 2.000.00

Gemis aan genot tijdens de herstellingen 10 dagen aan 50 frank per dag (10 x 50 fr.) fr. 500.00

Kosten van geneesheer fr. 100.00

Pijn en smart fr. 1.000.00

Werkonbekwaamheid : in aanmerking nemend dat het gemis aan genot tijdens de herstelling van den auto reeds in rekening gebracht werd en dat de verkoopschade blijkbaar deels is kunnen ingehaald worden fr. 800.00

Samen : fr. 14.262,05

Totaal der geleden schade : 14.262,05 frank, waarvan de drie vierden (3/4) ten laste vallen van betichte, het overige vierde (1/4) blijvende ten laste der burgerlijke partij zelve, wegens verdeelde verantwoordelijkheid in het ongeval;

Gezien de hiernavolgende artikelen door den Heer Voorzitter ter zitting aangeduid : Wetboek van rechtspleging in Strafzaken : Art. 194; Art. 1 Wet 27 December 1928; Wetboek van Strafrecht art. 40, 418, 420; Wet van 15 Juni 1935, art. 2, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 37 en 41.

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, statueerende op tegenspraak, verklaart de betichting ten laste van betichte Bogmans Isidore voornoemd, bewezen door het ter zitting gedane onderzoek;

Dienvolgens veroordeelt hem tot eene gevangzitting van 8 dagen en eene geldboete van 56 frank gebracht op 350 frank subsidiairlijk 15 dagen gevang;

Beslissende over den eisch der Burgerlijke Partij Jadoul Gustave, voornoemd :

Geeft aan deze partij akte harer aanstelling en veroordeelt betichte te betalen aan de burgerlijke partij voornoemd, ten titel van schadevergoeding, drie vierden (3/4) der som van 14.262,05 frank of 10.696,55 frank, het overige vierde (1/4) blijvende ten laste der burgerlijke partij zelve;

Veroordeelt hem tevens tot de 3/4 der kosten van aanstelling der burgerlijke partij, het overige 1/4 te haren laste blijvende, deze kosten onberekend wegens niet afgifte van staat aan de Rechtbank;

Verwijst hem in de kosten van het rechtsgeding.

222

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

8 September 1938.

Voorzitter : M. J. Rayee.

Referendaris : M. R. Fontaine.

Pleiters : Mrs Kesteloot en De Groote.

VORDERING STREKKEND TOT GEWOON ONDERZOEKSMAATREGEL. — GEEN HOOFDZAKELIJKE VEROORDEELING GEVRAAGD. — NIET ONTVANKELIJKHEID.

Eene vraag die geen enkele hoofdzakelijke veroordeeling beoogt, en er niet naar streeft eenig bevel of verbod te doen uitspreken, maakt bij de rechtbank geen ware vordering aanhangig en gaat dus de rechtsmacht van de gerechtelijke macht te boven.

Eene rechtsvordering die enkel strekt tot aanstelling van een deskundige om de rekeningen tusschen partijen op te maken, moet aanzien worden als een gewone onderzoeksmaatregel met de bedoeling elementen te verzamelen voor een eventueel geding, en moet derhalve van ambtswege niet ontvankelijk worden verklaard.

't Jaecx t/ Coopman.

Aangezien de rechtsvordering enkel strekt tot aanstelling van een deskundige, om de rekeningen tusschen partijen op te maken over een tijdperk van vijf jaren (1933 tot 1938), tijdens dewelke zij gemeenschappelijk, onder vorm van een feitelijke vereeniging, drie sloepen hebben uitgebaat, de kosten voorbehouden;

Aangezien eischer in de beweegredenen van zijn dagvaarding uiteenzet, dat hij redenen heeft om te onderstellen dat het batig saldo van hun exploitatie, gedurende de laatste vijf jaren, hooger is dan dat bepaald door verweerder, die de rekenplichtigheid houdt en eischer alle recht op toezicht er over ontzegt;

Aangezien eischer verklaart, dat hij voornemens is later den verweerder ten gronde te betrekken, in het mogelijk geval dat het aangevraagd deskundig onderzoek zou aantoonen dat er eischer nog een winstaandeel toekomt;

Aangezien verweerder den onderzoeksmaatregel verklaart bij te treden;

Aangezien eene vraag, die geene hoofdzakelijke veroordeeling beoogt en, er niet naar streeft eenig

bevel of verbod te doen uitspreken, bij de rechtbank geen ware vordering aanhangig maakt, en de rechtsmacht van de gerechtelijke macht te boven gaat;

Aangezien dergelijke vraag van ambtswege niet-ontvankelijk moet verklaard worden, daar de opdracht van den rechter is : recht te zegegn met het oog op de regeling van de geschillen van betwistbaren aard die hem voorgelegd worden, en met het doel den maatschappelijken dwang in beweging te brengen om het recht te verwezenlijken;

Aangezien in het huidige geval de onderzoeksmaatregel enkel wordt aangevraagd met de bedoeling elementen te verzamelen voor een eventueel geding; dat er geen schade wordt aangevoerd die bestaat, maar slechts vermoed wordt, dat verweerders veroordeeling tot de kosten zelfs niet wordt gevraagd door eischer in de onzekerheid van zijn rechten;

Aangezien volgens de heerschende rechtspraak de loutere vrees voor een mogelijke schending het instellen van een rechtsvordering niet billijkt; (Zie : Répert. Pratique Droit Belge, V° Action n° 55 en aangehaalde beslissingen; Zie eveneens : Hand. Kortrijk, 23 Mei 1936; Jur. Comm. Fl. 1936, bl. 153);

Om deze redenen :

De rechtbank, beslissende op tegenspraak, toepassing gedaan van artikels 2, 34, 40, 41 en 64 der wet van 15 Juni 1935, verklaart de vordering van ambtswege niet-ontvankelijk; wijst eischer er van af met veroordeeling tot de kosten.

223 VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 24 Maart 1938.

Vrederechter : M. L. Somers.
Pleiters : Mrs Lobert en Donnet.

OVEREENKOMST VAN VERVOER. — BEDING VAN ONTSLAAN VAN ALLE VERANTWOORDELIJKHEID. — GELDIGHED. — BEDROG EN DAARMEDE GELIJKGESTELDE ZWARE FOUT UITGESLOTEN.

Het is toegelaten zich contractueel te ontslaan van alle verantwoordelijkheid of fout, behalve van bedrog of daarmede gelijkgestelde grove fout. Deze vergt een positieve wilsuiting om de aangegane verbintenis niet na te leven of schade te berokkenen aan zijn mede-contractant.

M. C. t/ A. P.

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder H. Verhulst, te Antwerpen, verblijvende, in dato van 8 Januari 1938;

Aangezien de eisch strekt ten einde verweerder zich te zien en te hooren veroordeelen wegens de redenen vermeld in de dagvaarding, op eigen kosten de beschadigde kachel van aanlegger volledig te moeten doen herstellen in haren staat van voor het vervoer van 30 December laatstleden, zulks binnen de drie dagen na de beteekening van het te vellen vonnis, en haar terug te moeten brengen ter bestemming te Cappellenbosch; bij gebreke hieraan te voldoen aanlegger zich te hooren machtigen om

hiertoe zelf te doen overgaan op kosten van verweerder die op vertoon der kwijtingen gehouden zal zijn deze te voldoen aan aanlegger; onder voorbehoud van alle verdere rechten; met verklaring van voorloopige uitvoerbaarheid van het vonnis;

Geding geschat op min dan 5.000 frank;

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten;

Gelet op art. 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Aangezien het vaststaat dat in dato van 29 November 1937 verweerder door aanlegger gelast werd het vervoer te doen van meubelen en dit van de Van Dyckstraat, Antwerpen, naar Cappellenbosch; dat aanlegger uitdrukkelijk verweerder ontsloeg van alle verantwoordelijkheid, schade, brand, verlies, enz., die zouden kunnen opgelopen worden tijdens de hem toevertrouwde zending; dan aanlegger instemde dat de voorwerpen niet dienden verzekerd te worden;

Aangezien inderdaad, meer bepaaldelijk, partijen overeenkwamen over de volgende ter zake dienende bepalingen : « nous déchargeons l'entrepreneur de déménagements du chef de dégâts, incendie, pertes ou avaries qui pourraient se produire durant les travaux lui confiés » notre mobilier ne doit pas être assuré, par conséquent le transport s'effectue à nos risques (demandeur) et nous déchargeons le sieur Pierre de toutes les responsabilités afférentes au transport » ; en dat verder de mondeling overeenkomst weeskwestie gesloten werd op grond der algemeene voorwaarden van het Syndicaat der Aannemers Vervoerders van België; dat des betreffende de volgende clause dient in aanmerking genomen te worden : en conséquence le transporteur est, de convention expresse, exonéré de toutes les responsabilités afférentes au transport de même qu'à la manutention y compris les avaries occasionnées au mobilier ou aux immeubles soit par fausse manœuvre du personnel, vice d'emballage, etc. » ;

Aangezien het aan partijen volkomen toegelaten is overeen te komen dat zij door geen enkele verantwoordelijkheid of fout zullen gehouden zijn en dat eene dergelijke overeenkomst volkomen rechtsgeldig en bindend is voor beide partijen behalve in zoverre er zou kunnen sprake zijn, eventueel, van bedrog of daaraan gelijkgestelde grove fout;

Aangezien ter zake het inzicht der partijen alsmede het in feite te maken onderscheid tusschen bedrog-grove fout of gewone fout, dient beoordeeld te worden rekening houdende met de bepaalde zending opgelegd aan verweerder namentlijk vervoeren van meubelen;

Aangezien in gevolge hooger vermelde clausulen verweerder ontslagen was van de verantwoordelijkheid voor de opgelopen schade als gevolg van « la manutention-fausse manœuvre du personnel, etc. » ;

Aangezien aanlegger juist aan den aangestelde van verweerder ten laste legt eene verkeerde handelwijze bij het afladen der vervoerde meubelen; deze zou namentlijk een voorwerp zelf en alleen hebben willen dragen als wanneer dit klaarblijkelijk zijne krachten te boven ging;

Aangezien het dan ook enkel en alleen dient nagegaan of zulks als eene grove fout of slechts als een lichte fout kan aanzien worden;

Aangezien eerstens kan aangenomen worden dat wanneer beide partijen zich ontslaan van de verantwoordelijkheid der opgelopen schade bij het manipuleeren der voorwerpen, hier wel degelijk bedoeld wordt op dergelijke feiten als in het onderhavig geval is voorgevallen; dat het dus juist voor dergelijke feiten is dat de verantwoordelijkheid hetzij beperkt hetzij uitgebreid wordt;

Aangezien anderzijds het karakteristieke der zware fout of bedrog hierin ligt dat er eene positieve wilsuiting aanwezig is om de aangegane verbintenis niet na te leven of schade te berokkenen aan de tegenpartij, met andere woorden dat er een met opzet bedreven fout zou begaan zijn;

Aangezien zulks stellig is uitgesloten in het onderhavig geval; dat mogelijk de aangestelde een fout begaan heeft, doch dat er stellig geen sprake kan zijn van opzet-positieve wilsuiting of iets dergelijks om schade te berokkenen of de verplichting in de overeenkomst voorzien niet na te leven; dat de gevolgen van een voorval zooals dit ter zake, wel degelijk dienen gerangschikt te worden onder deze voorzien door partijen en waarvoor beide akkoord waren; dat geene verantwoordelijkheid kan opgelopen worden of ten laste gelegd worden van den vervoerder, verweerder ter zake;

Aangezien aanlegger, om gemelde reden, dan ook dient afgewezen te worden van zijnen eisch;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk, wijzen den eisch van aanlegger af en veroordeelen hem tot de kosten ervan.

224 VREDEGERECHT TE WOLVERTEM

23 Februari 1939.

Vrederechter : M. A. Van Lint.

Pl. : Mrs S. Nusbaum loco Mr Janssen, en H. Fayat.

ONTEIGENINGSWET (ART. 23). — TERUGGAVE VAN NIET VOOR OPENBAAR NUT BESTEMDE STROOK. — VERGOEDING VOOR TERUGGAVE NIET BEPERKT TOT VERKOOPWAARDE.

De vergoeding voor «teruggave» bedoeld in art. 23 van de wet van 17 April 1835 moet niet verstaan worden in de beperkte beteekenis van venale waarde;

Deze vergoeding moet integendeel vastgesteld worden rekening houdende met al de bestanddeelen van de vergoeding voor «onteigening», n.l. de venale waarde van het onteigende deel en de waardevermindering van het overschot;

Schatting door deskundige wanneer de gegevens ontbreken om volledige vergoeding voor teruggave vast te stellen.

De Greef t/ Belgische Staat (Min. Op. Werken).

Aangezien de eisch strekt tot terugvordering van een strook grond, deel uitmakende van een onroerend goed gelegen te Meisse, Meisselaan, dat onteigend werd door verweerder ten gevolge van een vonnis der Rechtbank van eersten aanleg te Brussel, in dato 1 Juni 1935, en bekrachtigd door een arrest van het Hof van beroep te Brussel in dato 24 December 1937;

Aangezien aanleggers hunne terugvordering steu-

nen op art. 23 der wet van 17 April 1835; dat verweerder deze terugvordering niet betwist maar niet accoord is met de waarde bepaald door aanleggers voor deze strook grond hebbende een oppervlakte van 55 m²;

Aangezien aanleggers het voorstel van 3.155 fr. voor 55 m². steunen op het cijfer vermeld in het verslag der deskundigen aangesteld in de onteigeningprocedure, voor de waarde van den grond, maar dat zij geen rekening houden met de toegekende som wegens waardevermindering van het overschot;

Aangezien aanleggers ten onrechte aanhalen dat de vergoeding aangehaald in art. 23 der wet van 1835, in de beperkte beteekenis van venale waarde moet verstaan worden; dat integendeel de vergoeding voorzien door art. 23 moet vastgesteld worden na rekening gehouden te hebben van al de bestanddeelen der vergoeding die toegekend werd aan aanleggers, 't zij de venale waarde van het onteigende deel en de waardevermindering van het overschot;

Aangezien met recht aanleggers aanhalen dat de prijs van de teruggave niet mag berekend worden, nota houdende van de meerwaarde die het gevolg is der onteigening en de openbare werken die er op gevolgd zijn;

Aangezien verweerder onze onbevoegdheid inroept en beweert dat de venale waarde van het kwestieuze strookje grond beloopt op 3.300 fr. en de waardevermindering van het overschot toegekend door het Hof van Beroep bij de onteigening 3.000 fr.;

Aangezien aanleggers ten stelligste de vergoeding van 3.000 fr. voorzien door den heer Singelijn voor de waardevermindering van het overschot betwisten; dat vooraleer uitspraak te doen nopens de ingeroepene onbevoegdheid er dient over te gaan tot het vaststellen der waarde van het teruggevorderd stukje grond;

Aangezien ons de noodige gegevens ontbreken om de vergoeding te bepalen toekomende aan verweerder voor de teruggave van het strookje grond;

Om deze redenen :

Gelet op de wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Uitsprekende in eersten aanleg;

Zeggen voor recht dat de vergoeding voorzien door art. 23 der wet van 17 April 1835 bij terugvordering van een gedeelte van een onteigend goed niet alleenlijk begrijpt de venale waarde van dit teruggevorderde goed maar ook de vergoeding voor waardevermindering van het overschot die toegekend werd bij de onteigening;

Vooraleer ten gronde te beslissen, stellen aan als deskundige den heer Jean Simonart, gezworen landmeter, wonende te Brussel, Defacqzstraat, 103, dewelke op het einde van zijn verslag en voorafgegaan van zijn handteekening den volgenden eed zal vermelden : « Ik zweer dat ik in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk, mijn opdracht heb vervuld; zoo helpe mij God »; zich ter kwestieuze plaats zal be-
geven, partijen er geroepen bij aangeteekenden

brief, ten minste acht dagen op voorhand, en dewelke voor zending zal hebben, na alle inlichtingen ingewonnen te hebben en nota houdende van de vergoedingen toegekend aan aanleggers bij arrest van het Hof van Beroep, in dato 24 December 1937, en van het deskundig verslag dat opgesteld werd ten gevolge der proceduur van onteigening zal bepalen en vaststellen;

1° De venale waarde van het kwestieuze strookje grond hebbende een oppervlakte van 55 vierkante meter dat onteigend werd en teruggevorderd werd krachtens artikel 23 der wet van 17 April 1833;

2° De vergoeding voor waardevermindering van het overschot dat toegekend werd bij de onteigening en die de venale waarde van het strookje grond dient aan te vullen;

Zeggen dat de deskundige zijn verslag zal neerleggen ten laatste binnen de drie maanden;

Kosten voorbehouden.

BIBLIOGRAPHIE

DE PUBLICATIE VAN DE BALANS EN VAN DE WINST- EN VERLIESREKENING IN DE NAAMLooZE VENNOOTSCHAPPEN

*Schrift 4 van het Studiecentrum der Naamlooze Vennootschappen, in 8°, 100 blz. Fr. 15,—
Brussel, Bruylant, December 1938.*

Het Studiecentrum der Naamlooze Vennootschappen had zijn drie eerste schriften aan de vraagstukken toegewijd die het voorwerp uitmaken van wetsvoorstellen: de aansprakelijkheid der beheerders, het toezicht in de Naamlooze Vennootschappen en de zaakvoerende colleges. In zijn Schrift 4 gaat het over het onderzoek van «De publicatie van de balans en van de winst- en verliesrekening in de Naamlooze Vennootschappen». Indien deze kwestie op het Parlement nog geen echo heeft gevonden, verwekt ze nochtans in de wereld van het recht en van de zaken, de grootste belangstelling.

Om, in deze bijzonder kiesche kwestie, de gedachte van de opstellers van dit werk zeker niet te verraden, zouden we niet beter kunnen doen dan de oplossingen op dewelke ze gekomen zijn weer te geven zooals ze in hun «Besluiten» uiteengezet worden.

«1) Indien zekere vreemde wetgevingen in zake publicatie van de balans en van de winst- en verliesrekening in de eene of de andere beschikking strenger zijn dan de onze, nochtans blijft het drieledig en kenschetsend stelsel van de Belgische wet: toezicht van de commissarissen, mededeeling aan de aandeelhouders en publicatie in de Bijlagen van het Staatsblad, in zijn geheel en verbeterd zooals het Studiecentrum het voorstelt, het regiem dat het best, zowel de rechten der aandeelhouders, als de belangen der derden, vrijwaart.

2) Het ware gevaarlijk in België, 't zij in zijn geheel een vreemd stelsel strijdig met onze tradities en ons regiem in te voeren, 't zij een synthesis van de strengste beschikkingen, die in verschillende landen in voege zijn, te verwezenlijken.

3) Het ware wenschelijk dat de verlichting om de gewone Vergadering te houden gesanctionneerd werd, en dat onder strafrechterlijke sanctie de verplichting opgelegd werd, binnen de vijftien dagen de beslissing te publiceeren door de Algemeene Vergadering genomen betreffende het verwerpen van de balans of het uitstellen van de besprekingen.

4) De opstelling van een standaard-balans voor alle vennootschappen moet verworpen worden uit rede van

de praktische onmogelijkheid om dit doel te bereiken ten gevolge van de verscheidenheid der maatschappelijke voorwerpen door de Naamlooze Vennootschappen achtervolgd. Het voorbeeld der vreemde wetgevingen, zooals het overigens vroeger in België herkend werd, versterkt deze zienswijze.

Nochtans ten einde meer klaarheid aan de voorstelling der maatschappelijke geschriften te geven zou het stelsel der verplichtende vermeldingen, reeds door artikel 77, lid 3, voorgeschreven, moeten uitgebreid worden bij middel van het afzonderen namelijk van de volgende posten:

A. — In het onbeschikbaar actief:

De inrichtingskosten, de kosten van kapitaalverhoging en de kosten van obligatiesuitgifte;

De onroerende goederen, materiaal en toerusting;

De brevetten en fabrieksmerken.

B. — In het te gelde te maken actief:

Grondstoffen, voorraden, de afgewerkte producten en koopwaren;

Effecten-portefeuille, met onderscheid tusschen:

a) de genoteerde waarden;

b) de niet-genoteerde waarden;

De schuldvorderingen op de aandeelhouders voor het nietgestort gedeelte van het kapitaal.

C. — In de rubriek: Schulden van de vennootschap tegenover haar zelve:

Het kapitaal;

De wettelijke reserven;

De andere reserven.

D. — Terug te betalen saldo op de obligatieleeningen.

E. — De schulden tegenover derden met vermelding van deze met hypotheek of pand en deze zonder zakelijke waarborg.

5) De verplichtingen door aval, borgstelling, alsook de gegeven waarborgen zouden in de balans of er achteraan moeten voorkomen.

6) Ten einde den toestand der ondernemingen van het eene tot het andere jaar te kunnen vergelijken, zouden de vennootschappen elk jaar hun balans en hun winst- en verliesrekening volgens het model aangenomen bij de sluiting van het vorig dienstjaar moeten bekend maken. Indien den Raad een wijziging in deze voorstelling meende te moeten invoeren en eene eenvoudige toevoeging van rubriek zou niet als wijziging beschouwd worden — zou hij als bijlagen bij de balans en de winst- en verliesrekening in den nieuwen vorm voorgesteld een tweede balans en winst- en verliesrekening moeten voegen, opgesteld volgens het model 's jaars te voren aangenomen; en de twee balansen, en winst- en verliesrekeningen zouden in de Bijlagen van het Staatsblad moeten gepubliceerd worden.

7) De verdeelingsrekening moet afgezonderd blijven van de winst- en verliesrekening.

8) Het huidig in voege beginsel volgens hetwelke de noodige afschrijvingen in den inventaris plaats grijpen dient behouden.

9) De aanduiding der beginselen volgens dewelke den Raad de verschillende posten van den inventaris geschat heeft, is wenschelijk.

10) De verplichtende afzonderlijke vermelding der winsten en verliezen van verschillende afkomst in de winst- en verliesrekening is in feite geheel onmogelijk te verwezenlijken en zou niet zonder gevaar voor den goeden gang der zaken kunnen ingevoerd worden.

11) De ondervinding van de laatste jaren gedurende dewelke de koersschommelingen dikwijls aanzienlijke verschillen vertoond hebben, bewijst de noodzakelijkheid van de voorzichtigheid in de schattingen alsook de nuttigheid van breede risicomargen. Het is bijgevolg onmisbaar dat de wetgeving de verantwoordelijkheid van deze schattingen aan het beheer zou laten.

12) De mededeeling van den inventaris aan de aandeelhouders zou terzelfder tijd onbescheiden zijn en in tegenstelling met de maatschappelijke belangen.

13) De praktische mogelijkheden laten niet toe aan de meeste Naamlooze Vennootschappen de verplichting op te leggen om in hun winst- en verliesrekening het detail te publiceeren van andere afschrijvingen dan deze uitgevoerd op het aan den omloop onttrokken actief. »

Zooals de vorige, stelt het Schrift 4 door zijn realistisch en zakelijk karakter een belangwekkende bijdrage tot de studie van de hervorming der Naamlooze Vennootschappen daar.

WETGEVING

WETSVOORSTEL tot wijziging van artikel 42 van de wet van 29 Juni 1929 betreffende den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procederen.

TOELICHTING

Mevrouwen, Mijne Heeren,

Het is hoogst dringend dit voorstel tot wet te maken. Op grond van de wet van 29 Juni 1929, die de vroegere organieke wet op den gerechtelijken bijstand (wet van 30 Juli 1889, art. 12), naar den geest en naar de letter, volledig heeft gewijzigd, maakt het Bestuur van Registratie wezenlijk jacht op die het voordeel van het Pro Deo genieten.

Onder dezen, bevinden zich tal van menschen welke, eischers in het geding, het geding hebben gewonnen, hetzij ze vonnis bij verstek hebben bekomen, tegen hetwelk geen verhaal werd genomen en zij zich tegenover een onvermogen verweerder hebben bevonden, hetzij ze een in kracht van gewijsde gegaan vonnis op tegenspraak hebben bekomen.

Biedt de verweerder een zekeren waarborg van betalingsvermogen aan, dan behoort het, in den huidige stand van zaken, aan den eischer, tegen den verweerder het verhaal der gerechtskosten te vervolgen en, onder deze, de rechten, geldboeten, kosten van griffie, van expeditie, enz.

Indien de eischer derwijze handelt en die kosten int, is het zeer normaal dat de fiscus van hem de terugbetaling vordert. Men kan zelfs aannemen dat, indien de winnende eischer zich mocht onthouden aan den verweerder het bedrag van de rechten en geldboeten te volderen, de fiscus hem daarvoor aansprakelijk zou kunnen stellen. Het is echter hoogst onrechtmatig, wanneer de eischer zich bevindt tegenover een verweerder, welke aan de gedwongen tenuitvoerlegging ontsnapt, hetzij wegens afwezigheid, hetzij wegens onvermogen, dat van hem het bedrag wordt gevorderd van de rechten, geldboeten en kosten, als wanneer hij, aanvankelijk, het Pro Deo heeft genoten en de betaling van het bedrag van de door hem bekomen veroordeeling niet heeft kunnen doen ten uitvoer brengen.

In dit geval, is het toekennen van het Pro Deo een waar bedrog. Waartoe, immers, zou het dienen een onvermogen te ontslaan van het verschieten der kosten en der rechten, om ze hem, enkele jaren of zelfs enkele maanden nadien, na te volderen, wanneer het geding dat hij heeft gewonnen, hem niets heeft opgebracht en hij zich, wat zijn inkomsten betreft, juist in dezelfde omstandigheden bevindt als toen hij het Pro Deo heeft aangevraagd ?

Het is aannemelijk dat de Raad voor Gerechtelijken Bijstand zich uiterst streng toont bij de beoordeeling van de voorwaarden van onvermogen ; dat het Bestuur,

tegen de eischers welke tot een fortuinlijker staat zijn gekomen, terecht de geschorste rechten en geldboeten navordert. Doch het ware de negatie van de instelling van het Pro Deo zelf, indien het Bestuur, tegen een onvermogen geblevene, de rechten moest navorderen, waartoe een onvermogen tegenstrever gerechtelijk werd veroordeeld. Welnu, naar luid van het eerste artikel van de organieke wet, die instelling betreffende, heeft de wet ten doel degenen die niet over de noodige middelen beschikken om de kosten van welke rechtspleging ook te bestrijden, te ontslaan van de betaling van de zegel- en registratiekosten, de griffie- en expeditiekosten, enz.

Dit wetsvoorstel is een terugkeer tot den geest van de wet van 30 Juli 1889. Het heeft ten doel een onrechtmatigheid te doen ophouden. Het legt, anderzijds, meer nadruk, — waar het den bewijslast legt op het Bestuur — op het geval waarin het Bestuur zich zal mogen keeren tegen den winnenden onvermogen, welke geval in artikel 42 van de wet van 29 Juni 1929, in de volgende onduidelijke en dubbelzinnige bewoordingen werd uitgedrukt : «indien hij (de onvermogen) in staat is ze (de rechten, enz.) te betalen».

WETSVOORSTEL

EENIG ARTIKEL

Artikel 42 van de wet van 29 Juni 1929, wordt gewijzigd als volgt :

Art. 42. — Indien de onvermogen de zaak wint, kunnen de rechten en geldboeten, alsmede de kosten van griffie, van expeditie, van inlassing in den «Moniteur» of andere, door het bestuur van Registratie en Domeinen worden verhaald op de wederpartij, op eenvoudig uittreksel van het vonnis of van het arrest zonder kosten door de griffie afgeleverd; de honoraria van pleitbezorger en van deurwaarders kunnen eveneens, worden verhaald op de wederpartij, langs den gewonen weg van uitvoering. In geval van verzet of van beroep, worden de vervolgingen geschorst.

De griffiers zijn er toe gehouden het uittreksel van het vonnis, binnen de maand, aan den Ontvanger der Registratie over te maken.

Indien de onvermogen de zaak verliest, kunnen de rechten of geldboeten, kosten van griffie, van expeditie, van inlassing in den «Moniteur» of andere, slechts op hem worden verhaald, in de volgende gevallen :

10. Indien het voordeel van de kosteloze rechtspleging hem werd ontnomen, overeenkomstig artikel 48 van deze wet ;

20. Indien het Bestuur der Registratie en Domeinen bevindt dat bij die het voordeel van het Pro Deo bekam, nadien tot fortuinlijker toestand is gekomen, ter zake van het inkomen dat hij bezat op den dag bij het Pro Deo heeft bekomen.

Dit geldt eveneens voor het geval, dat de rechten, geldboeten en allerlei kosten niet verhaalbaar zouden zijn, wegens onvermogen van de veroordeelde partij. In dat geval, kunnen die rechten, geldboeten en kosten niet worden verhaald ten laste van den onvermogen die de zaak heeft gewonnen, indien hij in denzelfden vermogenstoestand blijft als op den dag waarop hij het Pro Deo heeft bekomen.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr. 10. — 11 Maart 1939. — Mr. Th. F. Raedt : Eenige opmerkingen omtrent het getuigenbewijs in het Internationaal Privaatrecht (1). — Mr. F. H. Neiszen : Pachtovereenkomsten voor bepaalde tijd.